

MGL

Arne Lygre

ČAS ZA VESELJE

KONTAKTI

Mestno gledališče ljubljansko, Čopova 14, 1000 Ljubljana, Slovenija

(Ljubljana City Theatre, Čopova 14, 1000 Ljubljana, Slovenia)

Hišna centrala (Central operator) **+386 (0)1 4258 222**

Tajništvo (Secretary) **+386 (0)1 4257 148**

Blagajna (Box office) **+386 (0)1 2510 852**, odprto vsak delavnik od 12. do 18. ure in uro pred predstavo

(open Monday to Friday from 12 a.m. to 6 p.m. and an hour before start of performance),

e-naslov (E-mail) **blagajna@mgl.si**

E-naslov (E-mail) **info@mgl.si**

Spletno mesto (Web site) **www.mgl.si**

Barbara Hieng Samobor, direktorica in umetniška vodja (General Manager and Artistic Director)

Petra Bizjak, direktoričina pomočnica – poslovna vodja (Assistant General Manager)

Janez Koleša, direktoričin pomočnik za tehnične zadeve (Assistant General Manager – Technical)

Simona Belle, vodja službe za odnose z javnostmi in trženja (Head of Public Relations and Marketing)

tel. +386 (0)1 4258 222

Katarina Koprivnikar, Katarina Bogataj (nadomeščanje), vodja projektov (Project Manager)

tel. +386 (0)1 4258 222

Helena Štrukelj, koordinatorka in planerka programa (Programme Coordinator and Planner)

tel. +386 (0)1 4440 309

Petra Setničar, koordinatorka obiska (Visit Coordinator)

tel. +386 (0)1 4258 222

Urša Petelinek in Rok Špacapan, blagajnika in informatorja (Box office and Information)

tel. +386 (0)1 2510 852

Eva Mahkovic, dramaturginja in vodja mednarodnega oddelka (Dramaturg and Head of International Department)

Petra Pogorevc, dramaturginja in urednica Knjižnice MGL (Dramaturg and Editor)

Ira Ratej, dramaturginja in vodja izobraževalnega programa (Dramaturg and Head of Education)

Alenka Klabus Vesel, dramaturginja in arhivarka (Dramaturg and Archivist)

Maja Cerar, Martin Vrtačnik, lektorja (Language Consultants)

Mojca Višner, oblikovalka (Designer)

Javni zavod Mestno gledališče ljubljansko, ustanoviteljica Mestna občina Ljubljana

Program gledališča financirata Ministrstvo za kulturo RS (iz proračuna Republike Slovenije) in MOL.

Svet Mestnega gledališča ljubljanskega (Board of Ljubljana City Theatre)

mag. Mojca Jan Zoran (predsednica/President), **Ira Ratej** (namestnica predsednice/Deputy President),

Alen Jelen, Špela Knol, Ksenija Sever

Strokovni svet Mestnega gledališča ljubljanskega (Professional Board of Ljubljana City Theatre)

Tone Peršak (predsednik/President), **Sandi Jesenik** (namestnik predsednika/Deputy President),

prof. Tomaž Gubenšek, Darja Hlavka Godina, Eva Mahkovic, Matej Puc

Ustanoviteljica

Mestna občina
Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

VSEBINA

- 7 Anja Suša **REŽIJSKA ZABELEŽKA**
- 9 Varja Hrvatin **IGRA: LIK, KI GA NI MOGOČE IGRATI**
- 17 Jaka Smerkolj Simoneti **BESEDE KOT DEJANJA**
- 21 Maša Pelko **PROSTOR ZA VESELJE**
- 29 Marija Zlatnar Moe **VRNITEV DOMOV**

Arne Lygre
ČAS ZA VESELJE

Tid for glede, 2021

Prva slovenska uprizoritev

Premiera 20. septembra 2024

Prevajalka **MARIJA ZLATNAR MOE**

Režiserka **ANJA SUŠA**

Dramaturginja **PETRA POGOREVC**

Scenograf **IGOR VASILJEV**

Kostumograf **LEO KULAŠ**

Avtor glasbe in oblikovalec zvoka **VAL FÜRST**

Lektorica **MAJA CERAR**

Svetovalec za gib **DAMJAN KECOJEVIĆ**

Oblikovalec svetlobe **BOŠTJAN KOS**

Asistentka scenografa **KATARINA MAJCEN**

Asistentka kostumografa **LARA KULAŠ**

Za pomoč pri spoznavanju NPC kulture se zahvaljujemo igralcu **Galu Oblaku**.

Vodja predstave **Jani Fister**

Šepetalka **Nina Strmole**

Tehnični vodja **Janez Koleša**

Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**

Vodji tehnične ekipe **Boris Britovšek** in **Dimitrij Petek**

Tonska tehnika **Tomaž Božič** in **Matija Zajc**

Osvetljevalca **Janez Vencelj** in **Bogdan Pirjevec**

Frizerki in maskerki **Anja Blagonja** in **Sara Dolinar**

Garderoberka **Dijana Đogić**

Rekviziterka **Ana Johana Scholten**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Igrajo

Mati, Druga mati **JUDITA ZIDAR**

Sestra, Druga sestra **KLARA KUK**

Jaz (Aksle), Drugi jaz (David) **MATEVŽ SLUGA**

Vdova, Vdovec **MIRJAM KORBAR**

Bivša žena, Bivši mož **NATAŠA TIČ RALIJAN**

Sosed, Soseda **JAKA LAH** in **GAŠPER JARNI**

Sirota brez očeta, Druga sirota brez matere **FILIP ŠTEPEC** k. g.

Druga sirota brez očeta, Sirota brez matere **GAL OBLAK** k. g.

Jaka Lah, Mirjam Korbar, Filig, Stepet, Gal Oblak

Judita Zidar

Anja Suša

REŽIJSKA ZABELEŽKA

Čas za veselje Arneja Lygreja je eno tistih besedil, ki zlahka ukanijo režiserja.

Umeščeno v udoben in prepoznaven kontekst neimenovane zahodne družbe, ki nam je kulturološko blizu, poseljeno s sijajno izpisanimi osebami in izpisano v narativu, ki na videz gladko teče ter prede zgodbo o arhetipskih človeških odnosih med člani disfunkcionalne družine v središču dogajanja, nam ob prvem branju deluje kot logičen, morda celo pretirano »varen« izbor za repertoarno dramsko gledališče z močnim igralskim ansamblom.

Ko se poglobimo v vse njegove plasti, pa delo z njim postane vse prej kot varno in predvidljivo. Drugo, tretje in vsa naslednja branja navdajajo režiserja z vse več begajočimi spoznanji, zaradi katerih se v njem porajajo vedno nova vprašanja – na katera nima enostavnih odgovorov, saj jih tudi ne more imeti.

Luščenje odgovorov iz skrite notranje logike besedila, njihovo transponiranje v avtentičen in koherenten odski jezik ter gradnjo univerzuma uprizoritve je bilo zame vselej najzanimivejši del režiserskega posla.

Mislím, da je premalo zapisati, da mi je prav to besedilo to omogočilo.

To, kar me je v postavitvi Lygrejeve predloge zanimalo veliko bolj od narativa družinske drame, so razpoke v tem narativu, ki celoti dajejo popolnoma nove razsežnosti in nam razkrivajo groteskno ozadje sodobne zahodne družbe. Kajti prav to je resnična tema tega besedila. Če je družinska drama njegov izpostavljeni obraz, potem je njegova hrbtna stran družba, v kateri se odvija, namreč družba, ki je iztirila, zdaj pa se podivjano in panično vrti v krogu ter v nedogled reproducira lastno neavtentičnost. Psihološki realizem, ki si ga je Arne Lygre izbral kot osnovni pripovedni slog, je samo zunanja plast besedila, ki je vseskozi prežeto z absurdnim, bizarnim humorjem ter globokim občutjem melanholije in »teže sveta«, ki jo dramatikove osebe nosijo na svojih ramenih, ne da bi se dovolj zavedale tega bremena. So istočasno subjekti in objekti neskončne in površne potrošnje sveta, v katerem ne živijo, temveč samo pasivno sodelujejo.

V naši uprizoritvi postanejo tako imenovani *Non-Player Characters (NPC)** – liki z omejenim številom replik, ki perpetuirajo našo turobno stvarnost in posredno generirajo fašizem.

Prevedla Petra Pogorevc

* V računalniški igri liki, ki niso pod nadzorom igralca, pač pa jih nadzoruje program video igre.

Klara Kuk

Varja Hrvatin

IGRA: LIK, KI GA NI MOGOČE IGRATI

DEMO VERZIJA IGRE

Življenje je igra, opravljanje nalog, soočanje z izzivi, premagovanje ovir, z zastavljeno misijo na poti do končnega cilja. Vrtec, mala šola, osnovna šola, srednja šola, faks, služba, hiša, avto, poroka, otroci, vnuki, počitnice, upokojitev so družbeno sprogramirane postojanke in nivoji, ki nas preizkušajo v naših življenjskih strategijah in zmožnostih. Opremljeni smo z orodji, opremo in orožjem, ki jih nabiramo na svoji življenjski poti, z igralnimi metodami boja, zgrajenimi iz naših izkušenj in osvojenih znanj. Prekarna instant hiperprodukcija sodobnega življenja in avtomatiziran način bivanja nas lahko privedeta do točke popolne otopelosti, kjer sedatirani na eskapističnih substancah in storitvah slepo sledimo svojim opravičilo, obveznostim, odgovornostim in toku dogajanja po liniji najmanjšega odpora, samo da preživimo. Vendar kdaj nas bombardiranje tragičnih dogodkov, skrolanje po vojnih grozotah in nasilju nad naravo in človekom, pusti tako indiferentne, da nas ne gane prav nič več, razen če se dogaja v našem osebnem vrtičku? Kdaj vemo, da ni prepozno, da se osvobodimo svoje pasivne pozicije programiranega opazovalca in postanemo vodilni lik, nad katerim imamo kontrolo? Ali sploh lahko še prevzamemo kontrolo nad svojim življenjem?

Skozi prizmo sveta in likov, ki ga vzpostavljajo (video) igre, lahko beremo tudi besedilo *Čas za veselje*. To v svojem jedru tematsko zajema vseobsegajoče občutke osamljenosti in minljivosti sodobnega sveta, avtomatiziranosti življenja, v kateri kot posamezniki bivamo in znotraj nje manevriramo svoje partikularne probleme, torej ovire in izzive. Besedilo izrisuje dve realnosti in dve različni vlogi ali funkciji, ki jih liki v njih privzemajo ter hkrati vzpostavljajo dva različna vpogleda, dve različni opciji, kako se situacija lahko razplete, kako se kot posamezniki lahko razvijemo v različno zadanih parametrih. Liki, ki jih v besedilu srečujemo, tako bivanjsko kot jezikovno sledijo avtomatiziranemu, repetitivnemu principu. Zdi se, kot da so ujeti v loop predeterminiranih življenjskih situacij in odločitev, za katere so sprejeli, da na njih nimajo več vpliva in kljub občasnim glitchem, v katerih izskočijo njihova

zatrta in internalizirana kritična mnenja, ostajajo pasivno in resignirano ujeti v liminalnost – nikjer zares, ne tukaj ne nikjer drugje, temveč vedno nekje vmes, zato edino rešitev in pobeg lahko predstavlja popolni izbris ali izginotje. Igra, ki jo v tem tekstu igramo, je igra lika, ki ga ni mogoče igrati.

ORODJA ZA IGRANJE

NPC ali »Non-Player Character« ali »Non-Playable Character« (v prevodu: neigralec, nevodljiv igralec)

PC ali »Player Character« ali »Playable Character« ali protagonist (v prevodu: igralec, vodljiv igralec)

RPG ali »Role-Playing Game« (v prevodu: igra vlog)

IGRALEC ali uporabnik računalniške/video igre; tisti, ki igra igro

GAME MASTER (v prevodu: vodja igre, mojster igre)

GLITCH (v prevodu: ovira, spodrsljaj, (manjša) računalniška napaka)

LOOP (v prevodu: (programska) zanka)

MEME (v prevodu: mem ali citatna dvojica – sporočilo ali ideja zlasti v obliki slike z napisom)

START

1. LEVEL: Kdo je NPC in kaj je njegova vloga v RPG?

NPC so v tradicionalnih namiznih RPG, kot so »Dungeons and Dragons« (v prevodu: *Temnice in Zmaji*) liki, ki jih upravlja, kontrolira in interpretira game master. Vpeljani so kot podporni liki, stranski liki ali statisti z nalogo, medtem ko PC like in protagoniste igrajo, vodijo in interpretirajo igralci igre. NPC se nato začne pojavljati v video igrah, kjer zopet označuje lik v igri, ki je kontroliran, tokrat s strani računalnika oziroma umetne inteligence. V tem kontekstu ima vnaprej določen nabor vedenj, reakcij in dialogov, ki vplivajo na potek in izid igre v interakciji z igralcem igre. NPC tako naseljuje fiktiven, virtualen svet znotraj igre in ga zapolnjuje, da bi uporabniški izkušnji dodal globino in kompleksnost ter predvsem doprinal k občutku pristnosti. NPC lahko prevzame vlogo nepomembnega mimoidočega, lahko deluje v funkciji zaveznika, ki igralcu pomaga ali pa ga preizkuša v specifičnih izzivih – sposobnostih, znanjih in strategijah igranja igre, ki ga vodijo naprej po njegovi poti zastavljene misije. Lahko mu podeljuje nagrade, naloge in ključne informacije, ki vplivajo na potek in razplet igre. V večini primerov NPC prevzema vodniško vlogo, ponuja namige in usmeritve za nadaljnjo igro, ali pa vlogo trgovca, ki protagonistu lahko denarno valuto zamenja za orodje, opremo, orožje ali druge storitve, ki so lahko celo ključni del narativa igre in napredovanja igralca v igri. To so torej liki, ki niso kontrolirani s strani živega igralca, temveč so v večini primerov spisani, zrežirani in sprogramirani vnaprej – avtomatizirani s pomočjo umetne inteligence in sproženi s strani dialoga ali dejanj protagonističnih likov, ki jih igrajo živi igralci igre.

NPC se od PC-jev razlikuje po svojem »avatarskem« izgledu ali specifični vizualni oznaki. Njegovo oblikovanje predvideva izpisovanje in programiranje osebnostnih karakteristik, predzgodbe in ozadja ter posledično motivacije.

Matevz Štuga

Mirjam Korbar

Zvočno in vizualno NPC-ji posnemajo govor in videz realističnih oseb. Ker pa so avtomatizirani, velikokrat lahko zapadejo v loop ali glitch, kar je popularni povod za ustvarjanje memov, ki zarisujejo vzporednice med človeškim obnašanjem in vedenjem NPC-jev. Tako se posledično izraz NPC čedalje bolj pogosto uporablja tudi v sodobnem pogovornem jeziku, kjer služi kot metafora za nekoga, ki mu manjka kritične misli, ki neprestano ponuja enake odgovore in reakcije, slepo sledi mnenjem drugih in popularnim trendom ter ne premore individualne drže. V tem kontekstu izraz NPC sugerira pasivnost in nenastrogenost do drugih, v slengu pa je uporabljen za smešenje posameznikov, ki jim primanjkuje introspekcije in se niso sposobni politično opredeliti. So posamezniki, ki živijo po predpisih, ki jih narekuje družba, in svojih predeterminiranih odločitev nikoli ne postavljajo pod vprašaj.

Najbolj prepoznana in uprizarjana sodobna dramatika v institucionalnem kontekstu se v veliki meri obrača nazaj v intimo posameznika in slikanje medsebojnih odnosov ter se zateka k realizmu, naturalizmu, pripovedništvu ter slikanju in iskanju esence sodobne človeške izkušnje. Je njihova vzporednica z RPG sploh smiselna? Tako RPG kot uprizoritve na podlagi dramske predloge bazirajo na dosledno zgrajenem in poglobljeno izrisanem fiktivnem svetu, igranju vlog in opravljanju funkcij, psihološko podkrepjeni karakterizaciji likov ter vpenjanju v specifičen aspekt družbenega konteksta. Skupna jim je tudi hierarhija, kjer vzporednico lahko potegnemo med game masterjem in dramatikom ali režiserjem ter NPC-jem in PC-jem z gledališkim igralcem.

2. LEVEL: Igrifikacija in vzporednice med gledališčem in video igrami

Gledališče v svojem jedru izhaja iz koncepta igre, vsebinskega in narativnega nastavka ter sistema določenih pravil, v katera so vpeti igralci in gledalci, ki v igri ali predstavi po vnaprej zastavljenih parametrih sodelujejo. Podobno izhodišče imajo video igre, s katerimi je najbolj izrazita vzporednica gledališča ravno v igranem liku ali avatarju, ki ga igralec v igri igra ali pa gledalec na odru gleda ter se z njim poistoveti. Enako velja za samo strukturo iger in dramskega narativa, ki v osnovi sledita aristoteljanski logiki zaključene in zaokrožene pripovedi, v katero sta vpeti motivacija in misija protagonista, umeščeni v konstrukt fiktivnega sveta, spletenega skozi kontekst specifične teme. Korak dlje predstavlja igrifikacija – fenomen, ko so estetika, elementi ali mehanika video iger izvzeti iz konteksta iger in vpeljeni v druge umetniške, komercialne ali socialne formate.

Čeprav se je v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja jezik gledališča infiltriral v računalniško ustvarjanje, se danes dogaja ravno nasprotno. Uprizoritvene umetnosti izposojajo koncepte, izvzete iz sistemov programske logike, softwarskega ustvarjanja, oblikovanja uporabniških vmesnikov, uporabniških izkušenj ali interaktivnih video scenarijev za performativne namene. Erika Fischer-Lichte relacijo uprizoritvene umetnosti-igre ter vnos virtualnih in participatornih medijev v polje uprizoritve razume skozi računalniško estetizacijo, sistemsko programiranje in interaktivnost strojev. Ta je že dolgo časa kopirana v raziskovanju novih dramskih formatov in čedalje bolj razvidna tudi z vse bolj prisotno uporabo terminov dramaturškega programiranja, arhitekture izkušnje ali razširjenih dramaturgij, pri čemer dramaturgija več ne zaobjema samo loka uprizoritve, temveč mora predvideti

vse njegove možne razplete. Koncept igrifikacije tako postane razširjen za definicijo različnih tipov gledaliških konstruktov, razumljenih kot igričarsko gledališče ter tako zaobjema izkušnje, ki prepletajo uprizoritvene formate in teorijo iger. Gledališče elemente video iger vnaša v uprizoritvene narative in odrske jezike predvsem z vnosom estetskih lastnosti z vizualno podobo uprizoritve in s prevajanjem elementov virtualnega medija v uprizoritvene postopke. Poleg najbolj znanega umetniškega kolektiva, ki povezuje elemente masovnih medijev, situacionizma in (video) iger – Rimini Protokolla –, se v bolj klasično dramskem kontekstu tovrstnih praks loteva režiserka Susanne Kennedy, ki v svoje uprizoritve vnaša predvsem estetiko in zakonitosti virtualnega sveta, logike njegovega narativa in dramaturgije ter igralske principe v obliki glasovne sinhronizacije in stilizirane igre.

GAME OVER

Zdi se, kot da šele ko vstopimo v dialog s tehnologijo in virtualnim svetom, začnemo zares prevpraševati, kaj pomeni biti človek in kaj konstituira avtentično človeško izkušnjo. Kaj bi se torej zgodilo, če bi dobili še eno priložnost za življenje, če bi še enkrat igrali? Če bi spodleteli v svojih misijah in izzivih in lahko začeli še enkrat od začetka? Bi svoje življenje res živeli drugače in ali bi ga živeli kot nekdo drug? Vprašanje torej ni, kdo je ali ni NPC, temveč ali želimo biti protagonisti svoje realnosti, imeti kontrolo nad svojimi odločitvami in njihovimi posledicami, ali se želimo prepustiti avtomatizaciji in valu predpisanih družbenih pričakovanj in vzorcev? Tisto, kar nas dela inherentno človeške, je ravno svobodna volja, občutek, da imamo izbiro, da imamo moč in kontrolo nad lastnim življenjem ter neposreden vpliv na odločitve in posledično izide svojega življenja, da postanemo lik, ki ga je mogoče igrati.

BONUS LEVEL

Če bi radi preverili, ali ste lik, ki ga ni mogoče igrati, rešite kviz in ugotovite!

1. Kako preživljate prosti čas?
 - a) Ukvarjam se s specifičnimi hobiji, ki me zanimajo.
 - b) Deloma se ukvarjam s popularnimi aktivnostmi in deloma z osebnimi hobiji.
 - c) Večinoma počnem to, kar počnejo drugi.
2. Kako se odzovete, ko vam nekdo pove zgodbo ali novico?
 - a) Postavljam podvprašanja in izrazim svoje mnenje.
 - b) Najprej poslušam, nato se nevtrarno odzovem.
 - c) Ne razmišljam pretirano, temveč priklimam in se po večini strinjam.
3. Kako se odločite, kaj boste oblekli?
 - a) Oblečem nekaj, v čemer mi je udobno, brez pretiranega razmisleka, kako je videti.
 - b) Kombiniram stvari, ki so mi všeč, s takšnimi, ki so trenutno popularne.
 - c) Navdih iščem v aktualnih modnih trendih.

4. Kako se odzovete, ko slišite za nov slengovski izraz ali trend na socialnih omrežjih?
 - a) Ignoriram in se držim svojih principov.
 - b) Najprej ga malo raziščem in se potem odločim, če ga bom uporabljal.
 - c) Hitro ga prevzamem in začnem uporabljati.
5. Kako se obnašate v pogovorih v večji družbi?
 - a) Ponujam svoje razmisleke, tudi če se vsi drugi z mano ne strinjajo.
 - b) Iščem pravo mero med strinjanjem z drugimi v družbi in lastnimi pomisleki.
 - c) Prilagam svoje mnenje, da bi se izognil konfliktu.¹

¹ Rezultati kviza:

Če je vaš najpogostejši odgovor **a)**, ste resnična oseba in imate sposobnost lastnega kritičnega mišljenja.

Če je vaš najpogostejši odgovor **b)**, imate NPC nagnjenja, čas je, da stvari vzamete v svoje roke.

Če je vaš najpogostejši odgovor **c)**, ste NPC, slepo sledite množici in nimate svobodne volje.

Viri

Hrvatin, Varja, 2023, »Igrifikacija uprizoritve kot kritična strategija«. *Radio Študent*, 11. 12. 2023, dostop 20. 8. 2024, <https://radiostudent.si/kultura/teritorij-teatra/igrifikacija-uprizoritve-kot-kriticna-strategija>.

Hrvatin, Varja, 2024, »Performativni potencial iger vlog«. *Radio Študent*, 8. 1. 2024, dostop 20. 8. 2024, <https://radiostudent.si/kultura/teritorij-teatra/performativni-potencial-iger-vlog>.

Hill, Sam, 2024, »What is an NPC?«. *Digital trends*, 13. 8. 2024, dostop 20. 8. 2024, <https://www.digitaltrends.com/gaming/what-is-an-npc/>.

Jaka Smerkolj Simoneti

BESEDE KOT DEJANJA

»Prejle sem izginil. Za nekaj časa. Odpeljal sem se stran, potem pa sem se že po nekaj kilometrih obrnil. Pomislil sem: ne morem oditi, ne da bi jima kaj rekel. Ampak zdaj, po temle, bom izginil. Tukaj sem samo, da bi vama povedal, zdaj bom pa izginil,« reče Jaz, ko se pridruži Materi in Sestri. Čakali sta ga dolgo časa. Pričakovali sta ga. V tem pričakovanju so njune poti prečili neznanci in neznanke in njihove življenjske zgodbe so se, četudi morda nehote, prekrizale. Nato se vrne sin Aksle, čigar odločitev prostovoljnega izginotja v drami *Čas za veselje* predstavlja osrednji dramski dogodek ali bolje rečeno osrednji dogodek dramatičnega. V čas tega »veselja«, ki naj bi predstavljalo toplino, užitek, ugodje, je tako vpisana izguba, slovo, tisto nekaj, kar v svoji naravi najverjetneje predstavlja popolno nasprotje veselju.

Akslejeva odločitev postavlja naslov drame pod paradoksalen vprašaj. Kdaj je »čas za veselje«? Je bil to čas, ko poteka prvi del dramskega besedila, naslovljen »Dan na prostem«, v katerem Mati in Sestra čakata, da se jima pridruži Jaz (Aksle)? Je bil to čas, ko še nista vedela za odločitev svojega sina oziroma brata? Čas, ko so se tegobe Sosedu, Bivše žene, Vdove in Sirot brez očeta zdele brez vsakršnje povezave z njunim življenjem? Je to čas po Akslovem odhodu, ki v dramski strukturi predstavlja formalno jasno razmejen drugi del, naslovljen »Noč v hiši«? Čas, ko se zapuščeni Drugi jaz, imenovan David, sooča s svojo samostjo, pri kateri se mu na (ne)rojstnodnevni zabavi pridružujejo Sosedu, Bivši mož, Vdovec, Siroti brez matere, Mati, Druga sestra in Druga mati? Je mogoče, da je »čas za veselje« takrat, ko David izreče repliko: »Mislim sem, da bo za vedno. Mislim sem, da bova midva. Mislim sem, da sta tvoj čas in moj čas isti čas. En sam prepleten čas. Čas Aksleja in Davida«?

Arne Lygre v *Času za veselje* pred nas postavlja vprašljivo naravo tega prijetnega brbotanja, ki ga občutimo, ko se naši odnosi kažejo v najsvetlejši luči. Prijatelji, sorodniki in ljubimci so protagonisti te igre, v kateri Lygre, navkljub smrti bližnjih, prevaram, osamljenosti, neplodnostjo, splavom, išče svetlobo in kaže moč, ki nam jo prinašajo medčloveški odnosi. Vsaj za trenutek lahko namreč v družbi drugih v pesmi ali zabavi pozabimo na intimne in

družbene stiske, ki pestijo naš vsakdan. *Čas za veselje* zelo jasno izrisuje dramski slog tega sodobnega norveškega dramatika, ki vso dramatičnost prepušča besedam. Onkraj prihodov ali odhodov ter grobih prostorskih orisov v njegovih dramskih besedilih praviloma ne bomo zasledili didaskalij. Osrednja vloga je podarjena besedam. Liki v njegovih besedilih izrekajo svoje notranje monologe kakor tudi dialoške replike. Nagovori, posredni ali neposredni, so podčrtani z uporabo formulacij, kot so »Druga sirota brez matere si misli« ali »Bivši mož reče«. Liki izražajo sami sebe, kakor tudi dogodke, pri čemer se dramatično rojeva ravno iz podvojitve, ki se zgodi ob poudarjenem izražanju.

Izrekanje tako postane dogodek sam po sebi. Jezik je tisti, zaradi katerega obstajajo dogodki in liki Arneja Lygreja. Dogodki, ki jih ustvarja predvsem njihovo naslavljanje, ki jim daje ali odvzema vrednost, tudi resničnost. Besede gradijo ta svet in obliko, ki ga drži skupaj, določajo prostor in dogodke. Ustvarjajo in uničujejo, saj se z njihovim izrekanjem spreminja stvarnost. Aksle je tam, dokler ne reče, da je izginil. Liki se oživljajo, ko z občinstvom delijo svet, ki jih obkroža, ali svoj notranji svet. V tem se med na videz vsakdanjimi opazkami in mestoma praznimi replikami skrivajo uvidi, zdaj duhoviti, zdaj poglobljeni. V izrekanju in naslavljanju besede postanejo dejanja. *Čas za veselje* tako postane čas teh trenutkov, ko se med protagonisti zaiskrijo resnice, ustvarijo začasne skupnosti, povezane v izrekanju medsebojne povezanosti.

Drama je tako v grobem razdeljena na čas, preden Aksle oznani svoj odhod, in čas po tem. Akslejev čas *pred* in Davidov čas *po*. Pri tem se, kakor tudi v nekaterih drugih Lygrejevih besedilih, odpira vprašanje identitete likov. Aksle in David sta Jaz in Drugi jaz, ob njih se znajde kopica drugih »dvojic«. Dvojniki in dvojnice v *Času za veselje* nas že zgolj s svojim poimenovanjem neprestano nagovarjajo z možnostjo sočasnega obstoja nasprotujočih si stanj v nas samih. Jaz, ki zapušča, in Drugi jaz, ki je zapuščen, sta ob tem še vedno »jaz«. Oder ju lahko poveže v eno samo telo. Že njuni imeni predstavljata dopolnjujoča se elementa. Aksle, kakor je Mati domiselno predelala ime Aksel ob poimenovanju svojega sina, prebrano nazaj »elska« pomeni »ljubezen«, medtem ko David pomeni »ljubljen«. Tisti, ki zapušča, je kaj hitro lahko tudi tisti, ki je zapuščen. Sirota brez mame je mogoče tudi Sirota brez očeta, v oba, kakor tudi v druge, denimo v Vdovo ali Vdovca in Bivšega moža oziroma Bivšo ženo, avtor vpisuje izmuzljivo naravo naslovnega veselja.

Morda lahko to naslovno veselje razumemo tudi kontekstualno, saj so stiske, ki jih s seboj nosijo protagonisti igre, v večjem delu izrazito intimne. Veselje tako lahko razumemo kot možnost odločitve, izbire v odnosu do sveta in tistih, ki te izbire nimajo. Tik preden se Aksel dokončno poslovil od občinstva, reče: »To ni takšno izginotje. To ni izginotje, ki se slabo konča.« Lygre v prostovoljnem slovesu ustvari izrazito dvoumno situacijo izginotja, Aksle ni ugrabljen ali rekrutiran v vojsko, ni ubežnik ali žrtev zločina, a sočasno implicitno vse to v svojem notranjem doživljanju na nekí način tudi je, saj se odloči za umik, za prekinitvev stika s svojim svetom, v katerem, kot nam sam pove, nikoli ni v celoti zaživel: »Če sem nekje, nisem popolnoma tam. Čeprav sem tam dolgo, cele tedne, mogoče celo, če živim tam; če sem vedno tam, še vedno nisem cel jaz tam. /.../ Z ljudmi tudi. Kadar sem z nekom, sedim

z nekom, počnem kaj zabavnega z ... nekom. Z ljudmi, ki so mi všeč. Nisem popolnoma tam.« Nekaj neizmernega pritiska nanj in bremena, ki mu je bilo naloženo, ne more več nositi.

Čeprav je njegova odločitev nekonvencionalna in v očeh nekaterih, ki jih zapušča, celo obsojanja vredna, se zdi v današnji perspektivi izrazito razumljiva. Aksle se vpenja v množico odmikov iz sveta, v njegovi zgodbi izklop predstavlja odrešitev. Ne moremo prenesti katastrofičnih novic – in zapremo časopis. Strah nas je tujega – in ostanemo doma, še bolje v stanovanju, sobi, postelji. Ljudje so za nas naporni, težko razumljivi in zato se odločimo z njimi komunicirati le preko socialnih omrežij, še to le s tistimi istomislečimi, saj so konflikti utrujajoči, nasprotujoča stališča pa ogrožajo naše skrbno izgrajene identitete. Takšni ali drugačni izklopi, umiki, odhodi se danes zdijo povsem logična, nemalokrat celo smelejša izbira. Morda je to čas, ki ga opisuje Lygre, in je naslov poziv, klic na pomoč k povratku ali ustvarjanju novega časa, časa onkraj tisk, ki jih prinaša naš trenutni čas. Mogoče je nasprotno čas za veselje ravno ta čas, ki (si) ga ukrade Aksle, ta čas zase.

Lygre, ki teme sočutja, sobivanja in soočanja s pritiski sodobnosti zasleduje v skorajda vseh svojih dramskih besedilih, zelo jasno usmerja olajšanje teh tisk v medčloveške odnose. Stiki – družinski, prijateljski, ljubezenski pa tudi čisto naključni in mimobežni, predstavljajo predahe. Trenutke osvoboditve, ko nas pogovor prisili, da smo v celoti »tam«. V *Času za veselje* pa žanrsko izrazito izmuzljivi dialogi neprestano preizprašujejo tudi to enačbo, saj so lahko ravno ti odnosi sočasno tudi izvori teh istih tisk, ki jim skušamo ubežati. Aksle, David in vsi, ki ju obdajajo, tako skozi izčiščene na videz popolnoma preproste situacije razprostirajo kompleksne krajine človeškosti. »Odšel je, da bi se videl z novimi očmi, da bi videl svoj obstoj z drugega konca«, sinovo odločitev utemeljuje Mati. Čeprav razlogov za njegovo izginotje, kakor tudi za množstvo vseh drugih izgub, ki kot duhovi bdijo med osebami v igri, nikoli ne izvemo, niti jih verjetno ni mogoče do potankosti razjasniti ali ubesediti, nas proti koncu vseeno zasači občutek, da se je rana (če je kdajkoli zares obstajala), ki jo je povzročil Akslejev odhod, na neki način zacelila oziroma se bo zacelila.

Čas za veselje se zaključí z Davidovo repliko: »Veselje obstaja.« Trditev, ki je v svoji odločnosti neizpodbitna. Ne glede na mestoma zastrašujočo in mračno širino krajine medčloveških odnosov, po katerih nas Lygre popelje, veselje obstaja. Skriva se v času, ki si ga ena oseba vzame za drugo. V času, ko se nekaj izreče ali enostavno sobiva v tišini. V trenutku, ko dva časa postaneta en sam prepleten čas.

Jaka Loh

Maša Pelko

PROSTOR ZA VESELJE

Arne Lygre se je v evropski dramatiki proslavil kot avtor asketskega dramskega sloga: njegova dramska besedila so očiščena odvečnih besed, slog je minimalističen, vsakršna opisnost je umaknjena in prostor prepušča vzpostavitvi esencialne in eksistencialne tematike. Znotraj le-te naseli karakterje, ki fluidno prehajajo med svojimi vlogami in prevprašujejo ter preigravajo človeške odzive na tesnobe modernega sveta. Kot bi v romanu *Swimming Home* zapisala Deborah Levy: »Življenje je vredno živeti zgolj zato, ker upamo, da bo jutri bolje in bomo varno prišli domov.«¹ (Levy, 32)

Dom razumemo kot idejo prostora, ki ga definirata nasprotujoči si akciji: konstantno vračanje in hkrati večno odhajanje. In prav ta dva dogajalna akta tvorita ključno napetost ter osnovni dramski zaplet v obravnavanem dramskem besedilu: v prvem delu smo na specifičnem kraju priča čakanju na določen prihod, v drugem spremljamo prostor, v katerem se soočimo s posledico nekega odhoda. Gre za trenutke v življenju, ko se naše bivanjske okoliščine tako močno spremenijo, pretresejo, da se zdi, da se prostori bivanja fizično spremenijo. Oziroma kot v pesnitvi *A Kind of Loss* zapiše Ingeborg Bachmann: »Nisem izgubila tebe, marveč cel svet.«

In zazdi se, da četudi naslov dramskega ubesedi časovno dimenzijo, ključno vlogo v besedilu prevzame prostor, v vseh svojih pomenskih razsežnostih. Pred nami je izpisana drama v dveh dejanjih,² kjer je edina stvar, ki povezuje množstvo protagonistov pravzaprav prostor, kjer so se znašli. In vsak od dramskih likov znotraj teh krajev išče svoje mesto, ki bi lahko osmislilo njegovo trenutno stanje. Osnovno vprašanje se tako ne glasi, kaj je čas veselja, marveč točneje, kaj je prostor veselja.

¹ Kadar niso označeni drugače, citate navajamo v prevodu avtorice besedila. (Op. ur.)

² Besedilo s strani avtorja ni deljeno na dejanji, sama si pomagam s to delitvijo zavoljo dvojne strukture besedila.

Gaston Bachelard v svoji študiji *Poetika prostora* vzpostavi dva intrigmatna termina: topofilija kot raziskovanje prostorov, »ki jih posedujemo, onih, ki jih branimo pred sovražnimi silami, ali tistih, ki jih imamo radi« (Bachelard, 26), ter topoanaliza kot »sistematično psihološko preučevanje krajev našega intimnega življenja« (Bachelard, 36). In zazdi se, kot da se besedilo ukvarja točno s tem: po eni strani analizira, kako prostori postanejo del našega intimnega življenja, hkrati zahteva raziskavo, zakaj tako močno verjamemo, da kvalitativno pomenijo neki prostor veselja.

V *Času za veselje* so na začetku vsakega od dveh delov kratke didaskalije, katerih prvi enostavni povedi vzpostavita krajevne okoliščine. Prvo dejanje definira *Ob reki zraven pokopališča*, drugo: *V dnevni sobi*. A definiciji sta zavajajoči, vzpostavita namreč distinkcijo med javnim in intimnim prostorom, ki pa delujeta ravno nasprotno. Če je klopca ob reki pri pokopališču javen prostor, se hkrati vsi, ki se tam znajdejo, obnašajo, kot da si ga lahko iz takšnega ali drugačnega razloga lastijo, na drugi strani se dom v drugem dejanju zazdi kot prostor javnega, v katerega lahko ljudje vstopajo nenajavljeno.

Protagonista drame, Jaz in Drugi jaz, edini vlogi znotraj besedila, ki imata tudi osebni lastni imeni, sta partnerja, človeka, ki si delita intimni in konkretni življenjski prostor; postavljena sta v vzajemno razmerje: prvi odhaja, drugi ostaja. Četudi nikakor dobesedno, delujeta kot pripovedovalca dejanj, saj so vse druge vloge imenovane zgolj kot funkcije.

Nastavek dramskega dogajanja ob vstopu v dogodek vzpostavita Mati in Sestra, ki čakata sina, brata, Jaza na vrtni klopci, ki uprostorja jasne človeške potrebe: po zbiranju, po srečevanju, po premisleku. Že v začetnem prizoru zaznamujeta poglobitno tematiko, namreč odnos do intimnega prostora. Ves čas se namreč govori o toposu, mestu, ki si ga izboriš kot posledico odločitve za strukturo lastne družine. Obe predelujeta izhodiščno potrebo po razumevanju lastnega mesta v odnosu do sebi bližnjih: Mati je soočena s praznim mestom, ki sta ga pustila za sabo otroka, ko sta se odselila, na drugi strani Sestra odpre drugačno pozicijo, saj vstopa v novo strukturo, možev družino. Večno vprašanje odpovedovanja zavoljo tega, da vzpostaviš nekaj novega, je ubesedeno v repliki: *Ampak morala sem si najti mesto v moževem sorodstvu. To je del ljubezni, da nekaj žrtvuješ. Del tega, da se spojiš z drugim človekom.*

Vsakršen spoj, preplet lastnega življenja z drugim, na neki način redefinira lastno mesto v osebnostni konfiguraciji. In zelo konkretno je v besedilu ta silnica izražena v odnosu do materinstva, starševstva, do imeti ali ne imeti otroka. Otrok je tisto, kar v ženski konkretno zasede konkreten prostor, kar zahteva svoje fizično mesto v njem in popolnoma spremeni dožemanje lastnega telesa. Rachel Cusk v avtofikijski noveli *A Life's Work* zapiše sledeče: »Porod ni zgolj tisto, kar deli ženske od moških: je tudi tisto, kar razdeli žensko od same sebe, tako močno, da je njeno razumevanje tega, kaj pomeni obstajati, korenito spremenjeno. Neka druga oseba je obstajala v njej, in po porodu živi v pristojnosti njene zavesti. Ko je z njo, ni ona sama; ko ni z njo, ni ona sama; in tako je enako

Gaspar Jatri

Filip Stepec

težko otroka zapustiti kot biti z njim. To ugotoviti pomeni občutiti, da je tvoje življenje postalo nerešljivo zapleteno v konflikt ali ujeto v nekakšno mitsko zanko, znotraj katere boš večno zaman trpela.» (Cusk, 45)

Lygre pred nas postavi celotno sfero ljudi, ki se ukvarjajo z vprašanjem stvaritve novega življenjskega prostora, namreč mesta, ki ga zahteva prihod otroka: sprva nastopi Mati, ki obenem trdi, da je otrok vse tisto, kar jo je osmislilo, a hkrati se dotakne lastnih izkušenj s splavom, kjer gre za specifično definicijo prostorskeosti, namreč uprostorjen potencial: gre za bitje, ki je že zavzelo svoj prostor, vzpostavilo zahtevano mesto, hkrati pa z neuspešno nosečnostjo to mesto, ki prej ni obstajalo, pustilo prazno, še preden ga je kdorkoli zapolnil. Na drugi strani je njena hči, ki otrok ne more imeti. Vprašanje, ki ga Sestra vzpostavi, je prav takšno: ali je z menoj kaj narobe, ker možnosti takšnega prostora sploh ne morem dati na razpolago? Tretjo perspektivo tvorita še Sosed in njegova bivša žena, ki je po njenem razhodu ugotovila svojo nosečnost; gre torej za zahtevo po prostoru, ki je izgubil strukturo, znotraj katere je bil načrtovan. In prav Sosed je ta, ki to možnost zavrne: z rušitvijo strukture lastnega zakona je prepričan, da je izginilo tudi mesto znotraj te strukture, ki bi lahko pripadalo otroku:

BIVŠA ŽENA: Otroka bom dobila.

Oziroma midva. Ti in jaz.

SOSED: Midva ne obstajava več. /.../ Prijazno odklanjam.

Omembe vredno je še eno vprašanje lastnega pozicioniranja, namreč mesto, ki ti pripada v odnosu do družbene hierarhije. Četudi je o socialnem, finančnem ali družbene statusu akterjev drame rečenega zelo malo, vendarle slutja pomembnosti tega ves čas tli v ozadju. Že uvodoma o odnosu do družbene konstrukcije zelo natančno spregovorita Mati in Sestra:

MATI: Ampak midve nisva ljudje z dna.

SESTRA: Nočeva biti ljudje z dna. Ampak če na svetu obstajata samo dve vrsti, tisti na vrhu in tisti na dnu, potem spadava k drugim.

Nikogar pa odnos do prostora, do mesta, ki mu pripada, ne zadeva bolj kot Jaza, *Aksleja*, ko se ta končno pojavi, in pojavi se zgolj z eno intenco: da Mamo in Sestro obvesti, da njima znani prostor, v katerem obstaja, zapušča. *Moram si najti kraj, kjer ne bom čisto jaz. Ali kjer bom jaz, ampak brez vsega svojega. Brez svojega imena. Kjer samo bom. Ne vem. Samo stran moram.*

Zakaj, nikoli ne razkrije. Kam odhaja, prav tako ne. Gre samo za ultimativno potrebo po zaključku nečesa obstoječega, kar je lahko samo odhod z mesta v strukutri, relaciji z drugimi, ki mu pripada, ki mu je predpisan, ki ga je izbral. Svojo prostorsko anksioznost najbolj natančno opiše v repliki: *Če sem nekje, nisem popolnoma tam. Čeprav sem tam dolgo, cele tedne, mogoče celo, če živim tam; če sem vedno tam, še vedno nisem cel jaz tam.* Nikoli nikjer zares ni, zato tudi nikjer noče ostati. Pa vendar, kaj je odhod brez cilja in brez določenega datuma vrnitve? *Aksle* vrača možnost, da gre za izginotje, a hkrati se ne moremo znebiti občutka, da prav takšna definicija odhoda preveč spominja na ultimativni odhod, smrt.

Med najbolj intrigantnimi deli dramskega besedila je gotovo to, da se več kot polovica zgodi, preden naš protagnost vanj sploh vstopi. In dejansko ga zapusti skoraj v isti sapi, kot se v njem znajde. Vse, kar ostane, je prazno mesto, konkretno: zapuščen dom, ki tvori dogajalni prostor drugega dejanja. Takoj se, v navezavi na prostor, seveda poraja banalno vprašanje, kaj dom zares sploh je? Je to dejanski prostor ali človek, ki ga definira? Kako še naprej živeti v prostoru, ki ga več ne zaseda človek, ki nam je koncept doma pravzaprav reprezentiral?

MATI: Enkrat je rekel. Tako je, kot da bi prišel domov, je rekel.

DRUGI JAZ: To je rekel? O meni? O naju?

Če se v prvem delu ukvarjamo s prostorom, ki obstaja tudi, če je prazen in je nepomembno, kdo na to specifično klop sede, ta vedno opravi svojo funkcijo, se v drugem usmerimo v lokacijo, katere namembnost nujno zahteva določenega drugega. Drugi jaz, *David*, takole uvede svoje dejanje: *Zdaj je konec. Sam sem. /.../ Ne vem, kje si, kaj počneš, kaj razmišljaš. Ampak nimaš več mesta v mojem življenju.* Ponovno gre pravzaprav za igro vlog: šele s partnerjem ti vzajemno pripade vloga partnerja. Ko se nekdo odloči to mesto zapustiti, nepreklicno odvzame tudi tvojo pravico do te vloge. Gre za intimni prostor, ki ga nekdo zaseda v našem telesu, v naših mislih. In v tem duhu se zgodi tudi razplet besedila: Mati je tista, ki z novo informacijo o zadnji lokaciji Jaza zapusti znani prostor v želji, da ga najde in pripelje nazaj, saj, kot bi se zavedala, njeno mesto definira njegova bližina, njeno vlogo njegov obstoj. V tujem smislu najdeš lastnega.

A kaj bi pravzaprav pomenil prihod nazaj? Je vračanje tisto, ki je v resnici osamljeno? Je odhod tisto, kar človek vedno znova napolni s smislom, prihod domov pa mu to odvzame? Je človek to ultimativno perpetujoče bitje, ki mora ves čas od nekod odhajati, da ima občutek, da bo kam sploh prišel? Pa vendar, na drugi strani: kaj če smisel ni v prostoru, kaj če je, ponovno, v človeku? In če ta človek šele postavi stvari na svoje mesto, šele vzpostavi nujen prostor? Mati pravi: *Ko bo en dan spet stal pred tvojimi vrati, si boš premislil in naredil tako, kot je prav. Rekel boš: Pridi noter. /.../ Rekel boš: Življenje brez tebe ni enako.*

Kaj je torej prostor veselja? Kaj je najpomembnejša, najdragocenejša lastnost prostora, ki mu pripadamo, ki nam daje občutek, da spadamo? Morda lahko posežemo po Bachelardovi definiciji, ki z naslednjimi besedami oriše občutek doma: ta je tisti, ki »daje zatočišče sanjarjenju, ščiti sanjarja, nam omogoča, da v miru sanjamo. /.../ Sanjarjenju pripadajo vrednosti, ki človeka zaznamujejo v njegovi globini.« (Bachelard, 43) In morda je to možnost, edini način, ki nas ščiti pred večnim begom. Prostor varnosti, ki nudi zatočišče sanjarjenju.

Lygre zaključí dramo z replikami, ki bi lahko bile izrečene cinično, a to ni njihova kvaliteteta. Njihova kvaliteta je neusahljiva vera, je naivnost in predaja življenju, predaja v najboljšem smislu, ko gre pravzaprav za zaupanje v življenje.

DRUGA MATI: Zdaj bova našla veselje.

DRUGI JAZ: Vesel sem.

DRUGA MATI: Jaz tudi. Vesela sem.

DRUGI JAZ: Veselje obstaja.

Veselje obstaja, samo poiskati ga je treba. In druga stran kovanca je še bolj pretresljiva: prostor za nas obstaja, samo našli ga še nismo.

Literatura:

Lygre, Arne. *Čas za veselje*. Prev. Marija Zlatnar Moe. 2024.

Bachelard, Gaston. *Poetika prostora*. Prev. Tanja Lesničar Pučko. Ljubljana: Beletrina, 2001.

Bachmann, Ingeborg. »A Kind Of Loss.« *allpoetry.com* <https://allpoetry.com/poem/14370782-A-Kind-Of-Loss-by-Ingeborg-Bachmann>.

Dostop: 23. avg. 2024. Splet.

Cusk, Rachel. *A Life's Work: On Becoming a Mother*. New York: Picador, 2003.

Levy, Deborah. *Swimming Home*. London: Faber and Faber, 2012.

Marija Zlatnar Moe

VRNITEV DOMOV

Ko je *Čas za veselje (Tid for glede)* leta 2022 doživel svojo krstno izvedbo v Norveškem gledališču (Den Norske Teatret) v Oslu, so v gledališču navdušeno napisali, da se dramatik na neki način vrača domov. Arne Lygre je bil takrat že uspešen, cenjen in nagrajevan avtor, tudi v tem gledališču to ni bila njegova prva predstava. Kam se je torej vrnil? Šlo je za vrnitev v jezikovnem smislu, *Čas za veselje* je namreč prva drama, ki jo je napisal v *nynorsku*, novi norveščini, manj razširjeni od dveh knjižnih različic norveščine.

Arne Lygre se je rodil v Bergnu na zahodni norveški obali in sodi med najprepoznavnejše moderne norveške avtorje. Tako kot številni drugi avtorji prihaja z zahoda Norveške, kar je zanimivo z jezikovne plati – prav tam se namreč najpogosteje uporablja *nynorsk*, nova norveščina. Eden od bolj presenetljivih in manj znanih podatkov o Norveški je namreč, da ima razmeroma zapleteno ureditev uradnih in knjižnih jezikov, posebej če se spomnimo, da gre za precej redko poseljeno državo s približno petimi milijoni prebivalcev. Kljub maloštevilnosti ima država dva uradna jezika – norveščino in samijsščino, oba pa imata še uradne knjižne različice. Knjižni različici norveščine se imenujeta *bokmål* (kar bi lahko dobesedno prevedli kot »knjižna norveščina«, čeprav se v slovenščini navadno uporablja izraz »danska norveščina«) in *nynorsk* («nova norveščina»). Kako je prišlo do tega?

Razlogi za to nenavadno dejstvo so zgodovinski: Norveška je bila dolga stoletja del kraljevine Danske, jezika sta si zelo blizu, zato je danščina sčasoma tako vplivala na norveščino, kakršno so govorili v mestih, da ju je bilo skorajda nemogoče ločiti – številni meščani so govorili dansko z norveško melodijo, pa tudi pisali so preprosto v danščini. V 19. stoletju, ko se je Norveška po napoleonskih vojnah združila v unijo s Švedsko, je danščina postajala vse manj priljubljena in prišlo je do poskusov, da bi se dežela tudi jezikovno osvobodila danskega vpliva. Norvežani so imeli na voljo dve možnosti: poskusiti knjižno norveščino približati govorjeni in jo spet ponorvežiti ali pa ustvariti nov knjižni jezik na podlagi zahodnih narečij, ki so bila manj pod vplivom danščine, potem pa oba jezika reformirati tako dolgo, da bi postala en sam norveški knjižni jezik. Rezultat prvega poskusa je danska norveščina, rezultat drugega nova norveščina, težnje po poenotenju pa so uradno opustili v šestdesetih letih prejšnjega stoletja.

Kako torej govorijo Norvežani danes? Na kratko, vsak svoje narečje. Poleg dveh norveških knjižnih jezikov in promocije medsebojnega razumevanja med skandinavskimi jeziki (norveščino, danščino in švedščino) je norveška jezikovna politika usmerjena tudi v to, da podpira uporabo številnih norveških narečij v javnem govoru – tako kot Slovenija je tudi Norveška gorata in težko prehodna dežela, kar pomeni, da imajo veliko število narečij in govorov, čeprav je maternih govorcev kakršnekoli oblike norveščine razmeroma malo. V nasprotju s Slovenijo pa se ne pričakuje, da se v javnem govoru uporablja knjižni pogovorni ali vsaj precej omiljeni pokrajinski pogovorni jezik, pač pa se uporabo narečij spodbuja v tolikšni meri, da v vsakdanjem govoru občasno ovira sporazumevanje, še največkrat z nenorveškimi priseljenci (vključno z drugimi Skandinavci), ki so vajeni predvsem narečja skupnosti, v kateri živijo, druga pa razumejo bolje ali slabše, v nekaterih primerih tudi sploh ne. Takšna jezikovna politika postavlja pred zanimive izzive tudi umetnike, ki svojo umetnost izražajo z govorjenjem – v gledališču ali filmu se tako lahko zgodi, da otroci iste družine govorijo vsak svoje narečje, lahko tudi iz delov države, ki so med seboj oddaljeni toliko kot Oslo in Ljubljana.

Čeprav Norvežani govorijo vsak po svoje, pa so nekoliko bolj enotni pri pisanju. Vsi uporabljajo eno od obeh različic knjižnega jezika, velika večina, 85–90 % dansko norveščino, preostalih 10–15 % pa novo norveščino. Slednja se uporablja predvsem na zahodu južne in osrednje Norveške, drugje pa se uporablja danska norveščina. Kot glavni učni jezik v šoli jo uporablja 12 % osnovnih šol, kot glavni jezik za komunikacijo z občani okoli 26 % občin. Javna televizija mora imeti 25 % programa v novi norveščini, pa tudi vsi tiskani mediji vsebujejo besedila v obeh knjižnih jezikih. Vsi otroci se obeh jezikov učijo v šoli, ne glede na to, kateri je njihov glavni učni jezik, in to vključuje tudi otroke v tujini, ki sledijo javnemu programu pouka na daljavo. Na kratko, šteje se, da vsak prebivalec Norveške dovolj obvlada obe različici, da ju lahko aktivno uporablja v vsakdanjem življenju.

Leta 2023 je nova norveščina naredila nov korak, Nobelov nagrajenec Jon Fosse namreč piše izključno v tem jeziku, nova norveščina je tako postala eden najmanjših jezikov z Nobelovo nagrado. Vendar pa to ni pravilo pri avtorjih z zahoda države. Tomas Espedal, drugi Bergenčan, ki ga lahko prebiramo v slovenščini, na primer vedno piše v danski norveščini. Pa Lygre?

Njegov pristop k obema jezikoma je tisto, kar so si verjetno predstavljali usmerjevalci norveške jezikovne politike: sicer večinoma piše v enem jeziku, vendar lahko, če je treba, brez večjih težav uporablja tudi drugega. V intervjuju po premieri *Časa za veselje* je povedal, da je odraščal v dvojezični družini, družinska jezika pa sta bila njegovo domače narečje in nova norveščina, da pa zdaj za vse, vključno s telefonskimi sporočili uporablja dansko norveščino. Tudi vsa njegova avtorska besedila razen *Časa za veselje* so napisana v tem jeziku. Kaj ga je torej prepričalo, da je to dramo napisal v novi norveščini? Razlog je bil zelo praktične narave: ponudba za uprizoritev (prvo na velikem odru) je prišla iz Norveškega gledališča, enega od dveh osrednjih v glavnem mestu. Norveško gledališče vse svoje predstave uprizarja v novi norveščini, medtem ko si gledalci predstave v danski norveščini lahko ogledajo v nekaj sto metrov oddaljenem Narodnem gledališču.

Lygrejeve drame so premierno že prej uprizarjali v obeh – za predstave v Norveškem gledališču je dramska besedila, ki so izvirno napisana v danski norveščini, sam prevedel v novo norveščino, tokrat pa se je odločil, da bo že izvirnik napisal v enem od svojih dveh maternih jezikov, saj so mu dali dovolj časa, prvokrat pa je tudi dobil naročilo za predstavo na velikem odru, dotlej so njegove drame uprizarjali na manjših, intimnejših prizoriščih. Izbira jezika je po njegovih besedah vplivala predvsem na slog – nova norveščina v kombinaciji z narečjem je bila njegov družinski jezik, zato je v drami uporabil več izrazov in frazemov, ki so jih uporabljali njegovi sorodniki, sicer pa pravi, da se ustvarjalni postopek ni posebej razlikoval in tudi, da ni imel nobenih težav s preklapljanjem med obema jezikoma. Že njegova naslednja igra, *I vart tid*, je spet napisana v danski norveščini in si jo je mogoče ogledati v Narodnem gledališču, čeprav je v istem intervjuju povedal tudi, da bo brez težav še kaj napisal v novi norveščini, če bo za to zanimanje.

Kako pa je z novo norveščino in Slovenci? Na kratko povedano: bolj klavrno. Prevajalcev in prevajalk iz norveščine v slovenščino je le peščica (čeprav največ v zgodovini) in večinoma smo se učili in imamo raje dansko norveščino. Nova norveščina sicer človeku z znanjem druge različice ni nedostopna, je pa dovolj drugačna, da povzroča težave, zadrege, slabo voljo. Težave so predvsem slovnične vrste, med jezikoma je ravno prav razlik, da lahko pride do nesporazumov, hkrati pa na prvi pogled dovolj spominja na norveška narečja, da človek zlahka pozabi, da gre za knjižni jezik. Tako je v slovenščino zdaj prevedeno le malo besedil, ki so izvirno napisana v tem jeziku, so pa kljub temu zastopane vse literarne zvrsti, tako dramatika kot poezija in proza.

Prevajanje *Časa za veselje* je tako predstavljalo nov izziv, ki pa ga je kmalu zasenčilo to, da je bil čas prevajanja drame tudi čas za veselje ob spremljanju likov, ki tako zelo spominjajo na svoje rojake s svojo občasno zgovornostjo, neposrednostjo, dobronamernostjo na eni strani in pasivno agresivnostjo in tesnobo ob dejstvu, da na njihovi najljubši klopi že nekdo sedi, na drugi. V slovenski različici besedila se ne vidi, da je bil izvirnik napisan v manj znani knjižni norveščini in tudi to je natančno tisto, kar so si verjetno predstavljali norveški jezikovni politik: knjižni jezik, ki se v druge jezike, književnosti in kulture prenaša kot tamkajšnji knjižni jezik in zaživi na odru ustvarjalcem in gledalcem v veselje.

Gasper Jarni, Nataša Tič, Poljan, Klara Kuk, Judita Zidar, Matevž Sluga

Arne Lygre
TIME FOR JOY

Tid for glede, 2021

First Slovenian production

Opening 20th September 2024 on the Small Stage

Translator **MARIJA ZLATNAR MOE**
Director **ANJA SUŠA**
Dramaturg **PETRA POGOREVC**
Set designer **IGOR VASILJEV**
Costume designer **LEO KULAŠ**
Composer and sound designer **VAL FÜRST**
Language consultant **MAJA CERAR**
Choreographer **DAMJAN KECOJEVIĆ**
Lighting designer **BOŠTJAN KOS**
Assistant to set designer **KATARINA MAJČEN**
Assistant to costume designer **LARA KULAŠ**

We would like to thank the actor **Gal Oblak** for his help while studying the NPC culture.

Stage manager **Jani Fister**
Prompter **Nina Strmole**
Technical director **Janez Koleša**
Stage foreman **Matej Sinjur**
Heads of technical coordinators **Boris Britovšek** and **Dimitrij Petek**
Sound masters **Tomaž Božič** and **Matija Zajc**
Lighting masters **Janez Vencelj** and **Bogdan Pirjevec**
Hairstylists and make-up artists **Anja Blagonja** and **Sara Dolinar**
Wardrobe mistress **Dijana Đogić**
Property mistress **Ana Johana Scholten**

The set was made under the supervision of master **Vlado Janc** and costumes under the supervision of mistresses **Irena Tomažin** and **Branka Spruk** in the ateliers of Ljubljana City Theatre.

Cast

A Mother, Another Mother **JUDITA ZIDAR**

A Sister, Another Sister **KLARA KUK**

An I (Aksle), Another I (David) **MATEVŽ SLUGA**

A Widow, A Widower **MIRJAM KORBAR**

An Ex-Wife, An Ex-Husband **NATAŠA TIČ RALIJAN**

A Neighbour, Another Neighbour **JAKA LAH** and **GAŠPER JARNI**

A Fatherless, Another Motherless **FILIP ŠTEPEC** as guest

Another Fatherless, A Motherless **GAL OBLAK** as guest

Aksle wants to disappear. He intends to leave his home, his lover, the town where he grew up, his parents and sister. He packed his things, got in the car and drove off, stopping at the side of the road. He cannot leave without saying goodbye to his mother and sister, who in that very moment are sitting on a bench by the river next to the cemetery. Before he finds them, a crowd of people gather around the bench: a neighbour, his pregnant ex-wife, a grieving widow and others. Their fates are revealed in their relationships with their fellow human beings. *Time for Joy* is precisely that: a play about relationships. It deals with the issue of who we are to each other, how we perceive ourselves and establish relationships with people around us. It is about all that is beautiful and difficult about relationships, whether they are love relationships, family and friendship ties or just casual acquaintances. It focuses on the motif of break-up and the motif of loneliness and aims to address the issue of what these relationships mean in terms of being the opposite of belonging and community.

Pokrovitelj
Mestnega gledališča ljubljanskega

Energija za življenje

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXXV, sezona 2024/2025, številka 2
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2024 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja **Barbara Hieng Samobor**
Urednice **Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovič, Petra Pogorevc, Ira Ratej**
To številko je uredila **Petra Pogorevc**
Lektorica **Maja Cerar**
Fotograf **Peter Giodani**
Oblikovalka **Mojca Višner**

Tisk **MatFormat**
Naklada **300 izvodov**
Ljubljana, Slovenija, september 2024

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena ZDDV-1 davek ni obračunan.

SEZONA 2024/2025

www.mgl.si
info@mgl.si
01 4258 222

DRAMSKO BESEDILO

Arne Lygre

ČAS ZA VESELJE

Prevedla: Marija Zlatnar Moe

2021

Osebe:
 Jaz (Aksle)
 Drugi jaz (David)

Mati
 Druga mati

Sestra
 Druga sestra

Sosed
 Soseda

Bivša žena
 Bivši mož

Vdova
 Vdovec

Sirota brez očeta
 Sirota brez matere

Druga sirota brez očeta
 Druga sirota brez matere

DAN NA PROSTEM

Ob reki zraven pokopališča. Mati in Sestra sedita na klopi.

MATI: Mati reče: Lepo je tukaj pri reki.
 Mati reče: Tukaj se mi zdi tako prijetno.
 Mati reče: Tak poseben mir je tukaj, na neki način.
 Mati reče: Vesela sem, da sem našla ta kraj.
 Mati reče: Vesela sem, kadar pridem sem.
 SESTRA: Sestra si misli: A mi je mama hotela pokazati to?
 Sestra si misli: Samo to?
 Sestra si misli: Tuje pokopališče?
 Sestra si misli: Reko, klop, travnat breg, nekaj dreves?
 MATI: Mati reče: Zdaj bova sedeli tukaj in zaprli oči in obrnili obraz proti soncu.
 Mati reče: Počivali.
 Mati reče: Samo sedeli tukaj in počivali.
 SESTRA: Sestra si misli: In to potem, ko sem prišla tako od daleč?
 Sestra si misli: Saj sem utrujena.
 Sestra si misli: A se ne bi mogli takoj odpeljati domov?
Premor.
 MATI: Velikokrat pridem sem.
 Ne vem. Nič posebnega ni ta kraj, ampak zame pa je postal. Tako je takrat, ko nečemu daš pomen. Prirase ti k srcu. Ta kraj mi je prirasel k srcu.
 Všeč mi je. Se pripeljati sem. Oziroma imeti kraj, kamor se lahko pripeljem.
 SESTRA: Tako daleč od doma?

MATI: Samo mimo sem se peljala, zadnjič, zgoraj po cesti, in potem sem videla to klop tukaj ob reki, in potem sem pomislila, da bi se malo ustavila, in od takrat kar naprej prihajam sem.

SESTRA: Ne poznaš nobenega, ki je pokopan tukaj?

MATI: Ne.

Mogoče bom jaz tukaj pokopana, nekega dne.

SESTRA: Tako daleč?

MATI: Lepo je tukaj.

SESTRA: Ampak saj imamo pokopališče doma, čisto blizu hiše.

MATI: Ampak vseeno. Tak kraj. Tako lep kraj.

Nekaj časa sedeti tukaj. Ali pa za večno ležati tukaj.

In zdaj. Danes. Skupaj s tabo.

S tabo, ki te tako redko vidim. In ki te pogrešam.

In zdaj si tukaj.

Da ti pokažem kraj, ki ga imam tako zelo rada.

Da ti lahko pokažem ta kraj. Tebi in Aksleju.

SESTRA: On tudi pride?

MATI: Ja, moral bi že biti tu.

SESTRA: Kako lepo.

Pogrešam ga. Pogrešam brata.

Premor.

MATI: Lepo je tukaj. Rada sedim tu in gledam reko.

To mirno gibanje.

Pravo olajšanje.

Premor.

Lepo je, da si doma.

SESTRA: Lepo je biti doma.

Na začetku, ko sem se odselila, se mi je zdelo, da ne bom zmogla, da ne morem živeti v tuj deželi, ampak čez nekaj časa je popustilo.

Nekaj let je trajalo. Nič nisem rekla. Nisem hotela, da te skrbi.

MATI: Saj sem vedela. Pod tvojimi besedami je tičala. Zadržanost, kdaj pa kdaj.

SESTRA: Saj je popustila. Vedno bolj doma sem se počutila.

Včasih razmišljam: rada imam svojo novo domovino, svoj novi priimek, prijatelje, ki sem jih dobila, ko sem se preselila, službo. To, kar sem postala.

MATI: Kaj pa je bilo narobe s tvojim priimkom?

SESTRA: Nič.

MATI: Ne. Nič ni narobe z njim. Čisto v redu priimek je. V tvojem sorodstvu so rodovi in rodovi spodobnih ljudi.

SESTRA: Ampak morala sem si najti mesto v mozem sorodstvu.

To je del ljubezni, da nekaj žrtvuješ. Del tega, da se spojiš z drugim človekom.

MATI: Jaz nisem spremenila priimka, ko sem se poročila.

Premor.

To je skoraj tako, kot da se izbrišeš.

SESTRA: Misiliš?

MATI: Ne vem. Mogoče.

Samo hočem, da si točno taka, kot si.

SESTRA: Človek se spremeni. Čas teče in potem si drugačen, kot si bil.

Tudi ti se spreminjaš.

Z leti si postala milejša.

MATI: Milejša?

SESTRA: Ja.

MATI: Nisem prepričana.

Še vedno sem lahko kar ostra. Ali pa preveč jasna, preveč vztrajna. Poskušam se obvladati, za trenutek pomisliti, rečem si, ni ti treba povedati vsega, še preden sogovornik lahko pove karkoli, si rečem, ampak ne vem, če mi gre prav dobro.

SESTRA: To mi je tudi všeč. Ta stran tebe.

Trdovratna. Včasih sem bila ponosna, ko sem te videla tako, tako izostreno in jasno tako neustrašno, ko si me povedala, kar si mislila in nisi čakala drugih in ugotavljala, kaj mislijo, preden si kaj rekla, ampak si samo povedala svoje.

MATI: Kako lepo povedano. Ponosna name.

Nisem vedela. Da si me lahko videla takšno.

SESTRA: Nisi vedela?

MATI: Ne, ne zares.

SESTRA: Če pa jaz kar zasijem, če samo pomislim nate. Tudi mož tako pravi. Okoli sebe imaš posebno svetlobo, kadar se spomniš česa o svoji mami, pravi. Nečesa, kar je rekla ali mislila, pravi. Ne vem, ali je res, ampak tako pravi.

MATI: In potem se namrdne?

SESTRA: Ja, malo.

MATI: Na živce mu grem. In on gre meni na živce.

Poskušam obvladati te občutke, ampak nekako ne gre. Njegove besede me razdražijo vsakič, ko smo skupaj.

SESTRA: Mislim, da te sovraži.

Ja, mislim, da gre za to. Nekakšno sovraštvo.

MATI: Jaz ne sovražim njega.

Ni mi všeč, mogoče. Ne, ni mi všeč.

Včasih upam, da ne bosta imela otrok. Bi lahko v otrocih videla samo njo, njega pa ne, se sprašujem in odgovor je ne, ne bi mogla, ne bom mogla, videl se bo v njihovih obrazih, v laseh in koži in očeh, v glasovih.

Na bruhanje mi gre, če samo slišim njegov glas.

SESTRA: Ne morem imeti otrok.

MATI: Kaj?

SESTRA: Ne morem imeti svojih otrok. Šele pred nekaj tedni sem izvedela.

MATI: Zakaj pa nisi nič rekla?

SESTRA: Saj ti zdaj govorim. Hotela sem počakati, da bova skupaj.

MATI: Oprosti.

Nisem mislila ...

SESTRA: Pomisli, preden kaj rečeš.

To ni tvoja najmočnejša točka.

MATI: Oprosti.

SESTRA: Saj je v redu.

Za zdaj nočem več govoriti o tem.

Premor.

Saj niti ne vem, če jih hočem imeti. Če bi jih lahko imela. Če bi potem hotela. Imeti otroke. Otroka. Mogoče enega otroka. Če bi ga hotela imeti. Tistega otroka.

Svojega otroka.

Mati in Sestra nekaj časa molčita.

MATI: Jaz sem hotela imeti otroke.

Ne vem, kaj bi počela brez otrok.

Otroci so vendar življenje.

Moja otroka.

Ti in on. Aksle in ti.

Nekako dajo smisel.

Premor.

SESTRA: Lepo je tukaj.

Lahko bi ti samo takoj povedala.

Kako lepo je tukaj, bi lahko rekla.

Zakaj nisem tega rekla?

Saj si to hotela slišati.

Niti ni veliko videti, pravzaprav, samo tole reko, ampak imaš prav, tukaj je poseben mir, bi lahko rekla.

Premor.

MATI: Lepo te je videti.

SESTRA: Ja.

Tebe tudi.

MATI: Tega sem se bala, ko sta bila mlajša. Da se bosta ti ali brat odselila daleč od doma in da vaju bom izgubila.

SESTRA: Izgubila?

MATI: Ampak mislim, da nam gre kar dobro.

Čeprav že leta živiš v tujini, sva si enako blizu kot prej.

SESTRA: Če ne še bolj.

MATI: Misliš?

SESTRA: Pa ja, zdi se mi. Vedno sva si bili blizu, ampak vseeno.

MATI: Kot odrasla si mi všeč. Moja odrasla otroka sta mi všeč.

Nič si nista podobna, ti in Aksle, skoraj ne morem verjeti, da sem vaju hkrati nosila, ampak oba sta mi všeč. On na svoj način, ti pa na svoj. Prav Boga sem za brado zagrabila.

SESTRA: Jaz tudi.

MATI: Vsako jutro sem hvaležna za to. Oziroma sama sebi govorim, da se bom začela zahvaljevati takoj, ko se zbudim, da bi se morala zahvaliti za vse, kar sem dobila, in vse, kar še imam. Njega in tebe in svoje življenje in tvojega očeta in svojo službo in prijatelje. Vse, kar daje smisel.

Samo pogosto se pozabim, mislim, zahvaliti, ampak se bom poboljšala. To me razvedri, prav res sem boljše volje, kadar se spomnim. In kaj je boljšega kot malo veselja?

SESTRA: No, to ti govorim. Z leti postajaš milejša.

Premor.

MATI: Oče ni prenašal moje volje.

SESTRA: Tvoj oče?

MATI: Zadnje čase veliko mislim nanj.

SESTRA: Zakaj pa?

MATI: Ni maral tvojega očeta. Zdelo se mu je, da bom svoje življenje zapravila za bedaka, zgubljenca, za nekoga, ki ni sposoben v življenju doseči nič.

Pa je bil čisto v redu. Je, kakršen je. In ljubi me. Ljubi življenje. To je že veliko, samo po sebi. Da imaš to v sebi.

Takrat sem morala narediti po svoje. In oče tega ni prenesel. In potem je umrl.

Oziroma. Takoj potem. Kar umrl je.

To se mu je videlo. Ni več tako močan, kot je bil, sem razmišljala, ne prenese, da sem glede tega tako proti njemu, ampak kaj pa naj, sem razmišljala, kdo pa sploh sem, če se ne morem potegniti za lastno ljubezen, sem razmišljala, kaj človek sploh je brez svoje ljubezni, sem razmišljala, nisem takšna kot vsi drugi, sem razmišljala, in nekaj od tega sem mu tudi povedala, zavpila, zatulila sem mu naravnost v obraz, tako na glas sem se drla, da se mu je koža napela okrog lobanje.

Ne bi smel takrat umreti.

SESTRA: Zakaj pa zdaj misliš na svojega očeta?

MATI: Ne vem.

Velikokrat mislim nanj.

Ne vem.

Samo nosiš jih s sabo.

SESTRA: Včasih mislim, da ne bom dočakala visoke starosti.

MATI: Ne govori tako.

SESTRA: Nekako tiči v meni. Občutek, da ne bom doživela starosti.

MATI: Tega se najbolj bojim. Da bom živela dlje kot moja otroka.

SESTRA: Ti boš zelo stara.

MATI: Misliš?

SESTRA: Ja.

MATI: Moja mama je bila zelo stara.

SESTRA: O tem govorim.

MATI: Rada sem imela svojo mamo.

SESTRA: Jaz imam pa rada svojo mamo.

Mati se zasmjeji. Roko položi na Sestro.

SESTRA: In ti imaš rada mene.

MATI: Rada imam tebe in tvojega brata.

Da imam tako krasna otroka. O tem velikokrat razmišljam.

SESTRA: Jaz tudi. Da imam tako dobro mamo, razmišljam.

Hvala.

Zato sem prišla domov, da bi videla mamo in bi bili skupaj veseli.

MATI: Jaz sem vesela. Oziroma hvaležna.

Velikokrat razmišljam, da samo to nekaj pomeni. Hvaležnost.

SESTRA: Velikokrat se pogovarjava, kakšno srečo sva imela s tabo. Aksle in jaz.

MATI: Res?

SESTRA: Ja.

MATI: Kaj pa pravita?

SESTRA: Jaz na primer rečem: Ne veva, kakšno srečo imava, in on reče: Ne, pa res ne, in potem jaz mogoče rečem: Spomnim se, kako sem to mislila že, ko sem bila majhna, srečo imaš s starši, sem si mislila, dasta ti vse, kar potrebuješ, pa še več, sem si mislila, in nimaš se nad čim pritoževati, sem mislila, in potem on pokima in se strinja.

MATI: In to je povezano z mano, te misli, da imata srečo in da ne vesta, kakšno srečo imata in da sta dobila vse, kar sta potrebovala, in da se nimata nad čim pritoževati, to ni povezano s čim drugim, bolj materialnim, to se tiče mene in očeta?

SESTRA: Ja.

MATI: To me pa veseli.

SESTRA: To pa mene veseli. Da tebe veseli. Danes je dan za veselje.

MATI: Lepo povedano. Dan za veselje.

SESTRA: Vesela sem.

MATI: Jaz tudi. Zelo vesela.

Mislim, da bom kar zapela.

SESTRA: Pa res.

Le daj.

Rada poslušam, ko poješ.

Mati zapoje popevko. Najprej sama, potem se ji kmalu pridruži Sestra.

MATI: Kako lepo.

Najina glasova gresta lepo skupaj.

SESTRA: Ja.

MATI: Podobni sva si, ti in jaz.

Premor.

SESTRA: Pogrešam brata.

Ves čas govorim z njim po telefonu, ampak to ni isto.

MATI: Saj bi že moral biti tukaj.

SESTRA: Kmalu bo prišel. Vedno je točen.

MATI: Tako blizu sta si. Že od majhnega. Nikoli nista hotela ničesar, če drugi ni bil zraven.

SESTRA: Tega se pa spomnim. Nisem mogla zaspati, dokler ni ležal v postelji pod mojo.

MATI: Jaz ga tudi pogrešam.

SESTRA: Ti?

MATI: Ne vidim ga tako pogosto.

SESTRA: Ampak saj z Davidom stanujeta čisto blizu vaju.

MATI: Ampak vseeno. Pogrešam ga.

Premor.

SESTRA: Mama vedno izbere otroka pred možem, ne glede na vse.

MATI: Kaj?

SESTRA: Če mora izbirati. Med sinom in možem.

Potem izbere sina.

MATI: Kako to misliš? O čem govoriš?

SESTRA: O ničemer. Samo trapasta misel.

MATI: Tvojega očeta pogrešam takoj, ko ga ni zraven.

Zdajle ga pogrešam, ko sedim tukaj. Samo nekaj ur nisem z njim, ampak to je neke vrste pogrešanje.

Takšna bova kot tisti, ki umrejo drug za drugim v nekaj tednih, najprej eden iz naravnih razlogov, potem pa drugi od žalosti.

SESTRA: Kako lepo. Na neki način lepo.

MATI: Saj je res.

Ja.

SESTRA: Z mano pa ni tako.

MATI: Kaj?

SESTRA: Ne pogrešam na tak način. Nimam takih čustev do moža, če sva narazen samo nekaj ur.

Ne tako, kot ti praviš.

MATI: Mogoče misliš, da preveč pogrešam? Da ga nezdravo pogrešam?

SESTRA: Tega pa res ne morem vedeti.

MATI: Ne, jaz tudi ne. Ne vemo vsega o sebi.

Ne, dokler ni prepozno.

SESTRA: Prepozno?

MATI: Ne, nič. Nič ni.

Premor.

Aksle bo kmalu prišel. Samo malo prepozno se je odpravil. Mislim, da imata Davidovo mamo na obisku.

SESTRA: Onadva tudi prideta? Ona in David?

MATI: Ne vem. Rekel je, da ju bo vprašal, ampak ni potem nič rekel.

SESTRA: Po mojem ne.

MATI: Po mojem tudi ne. Zagovorila sem se.

Že medtem ko sem govorila, sem to pomislila.

Zdaj si se pa zagovorila, sem pomislila.

Ampak Davidova mama mi je všeč.

SESTRA: Ja. Samo fino je biti kdaj samo z Akslejem, ko sem že tukaj. Brez tipa zraven.

Premor.

MATI: Ne prenesem tvoje tašče.

SESTRA: Ne, nič od tega, kar je zdaj moje življenje, ti ni všeč. Razumela sem.

MATI: Odpor imam do nje. To je to. Odpor.

In to se vidi na meni. Na slikah, recimo.

Na meni se vidi, da sedim zraven nekoga, ki ga ne prenesem. Ona je vsa prijazna. Kar dobra igralka, moram reči. Oziroma ne igralka. Manipulatorka. Hudičeva manipulatorka je. Ljudi lahko prepriča o čemerkoli. Na vajini poroki sem dolgo sedela skupaj z njo in takrat sem se zalotila, da mi postaja všeč. Postali sva zaupni in povedala sem ji stvari, ki jih nisem povedala veliko ljudem. O splavih in potrnosti in ljubezni do vajinega očeta in bogve, kaj še vse. Mogoče pa ni tako grozna, kot sem mislila? sem si mislila, ko sem prišla v hotelsko sobo, ampak potem je bila spet takšna kot vedno, ko sem jo naslednjič videla, pri zajtrku naslednje jutro, odrezava in hladna in zlagana.

SESTRA: Splavih?

MATI: Saj veš.

SESTRA: Slišala sem za enega, eno leto, preden sva se midva rodila, ampak več?

MATI: Ni bil samo en, ne. Preden sva imela tako srečo, da sva dobila vaju, sem dolga leta izgubljala en zarodek za drugim.

SESTRA: Tega pa nisem vedela.

MATI: Lahko si predstavljáš, kako vesela sem bila, ko sta ležala v vozičkih ob moji postelji, živa in zdrava. In kako sem se čez nekaj časa začela bati, da se vama bo kaj zgodilo, da vaju bom izgubila, enega ali oba, da nas bo doletela tragedija.

Skoraj si nisem upala pogledati stran od vaju.

SESTRA: Nič se ni zgodilo.

MATI: Še vedno se bojim za vaju. Zate in za tvojega brata.

SESTRA: Nič se ne bo zgodilo.

MATI: Življenje je krhko. Kadarkoli se lahko sesuje.

SESTRA: Ampak danes ne. Danes sva tukaj in bova veseli.

Premor.

Vesela sem.

DRUGI DNEVNI DOGODEK

Nastopi Sosed.

SOSED: Sosed si misli: Eh, kurc.

Sosed si misli: Kurc, kurc, kurc!

Sosed si misli: Eni so na klopi.

SESTRA: Sestra reče: En tip prihaja tam zgoraj.

Sestra reče: Sem gre.

MATI: Mati reče: Oh ne, pa ne zdaj!

Mati reče: Pa ravno danes, ko se bomo dobili.

Mati reče: Skoraj nikoli nikogar ni.

SESTRA: Sestra reče: Reci kaj, da bo šel stran.

Sestra reče: Poskusi ga spraviti stran.

SOSED: Sosed si misli: Nekaj moram reči.

Sosed si misli: Preblizu sem, da bi se samo obrnil.

SESTRA: Sestra reče: Reci, da nekoga čakava.

Sestra reče: Reci, da nas bo veliko.

Sestra reče: Reci, da bo tudi njemu bolj všeč, če pride kdaj drugič.

Premor.

SOSED: Velikokrat pridem sem.

MATI: Jaz tudi.

SOSED: Ne vem čisto, zakaj.

Saj na tem kraju ni nič posebnega, v bistvu, ampak všeč mi je tukaj.

MATI: Ni veliko videti, ne. Samo to reko.

SOSED: Ampak vseeno.

Všeč mi je tukaj.

Živim tukaj v bližini, skoraj isti razgled imam s svojega vrta, ampak vseeno velikokrat pridem sem na kratek sprehod.

Tako mirno je tukaj.

MATI: Ja.

Rada sama sedim na tej klopi.

In danes sta z mano moja otroka. Oziroma moja hči, za zdaj. Sin pa še pride, kmalu.

SOSED: Živijo.

SESTRA: Živijo.

MATI: Tukaj sem mislila malo posedeti z njima.

Jima pokazati ta kraj, ki mi je tako všeč.

Dolgo že ni bila doma.

SESTRA: V tujini živim. Zdaj me je pripeljala

z letališča. Mislili sva, da bi nekaj časa sedeli tukaj, skupaj, družina. Moja mama in brat in jaz.

SOSED: Dobrodošla doma.

SESTRA: Hvala.

Premor.

SOSED: Jaz sem jo prestavil sem dol.

MATI: Kaj?

SOSED: Klop.

MATI: A res?

SOSED: Prej je stala zgoraj pri cerkvi. Nekega večera mi je prišlo na misel, da bi jo prestavil sem dol. Bolj prijetno je, če je klop spodaj pri reki, sem si mislil. Nekaj dni pozneje jo je eden od zaposlenih v cerkvi prestavil nazaj gor, ampak nisem odnehal, spet sem jo odnesel dol, on jo je odnesel gor in to sva počela kar nekaj časa, preden je odnehal. Včasih je preprosto treba pustiti, da dobre ideje zmagajo.

MATI: To dolgo, težko klop?

SOSED: Jaz in brat. Tu zraven živi, tudi on. Prosil sem ga, da mi je pomagal.

MATI: Se pravi, da se moram vam zahvaliti za ta kraj?

SOSED: Ne ravno kraj, ampak za klop, za to, da je klop tu spodaj, pa mogoče res.
Ja.

MATI: Hvala. Hvala.

Če je ne bi bilo, najbrž res ne bi hodila sem. Gotovo ne bi odkrila tega kraja, če ne bi videla, da se lahko tukaj nekam usedem.

SOSED: Od takrat skoraj vsak dan pridem sem.

MATI: Nisem vas še videla.

SOSED: Jaz pa vas sem.

MATI: Ste res?

SOSED: Pogosto sem tukaj, ampak če je kdo že na klopi, se kar na klancu obrnem.

MATI: Danes pa ne?

SOSED: Ne. Ne vem. Zdaj kmalu pride moja bivša žena, pa sem bil zamišljen in sem kar naenkrat stal tukaj.

MATI: Mislim, da vas še nisem videla.

SOSED: Ne, menda me res niste. Kadar ste tukaj, ste zelo zamišljeni.

MATI: Ja, mogoče pa res zato.

SOSED: Nisem vas hotel vznemirjati.

MATI: Ne. Saj zato pa človek pride sem. Da ne bi bil vznemirjen.

SOSED: Mene ljudje ne vznemirijo.

MATI: Kako to mislite?

SOSED: Srečevanje ljudi. Pogovarjanje z njimi. Biti skupaj s kom. To me ne vznemirja. V veselje mi je.

MATI: A ja, to pa res.

SOSED: Naslednjic vas bom pozdravil.

MATI: Le dajte.

SOSED: Živijo.

MATI: Živijo.

Sosed se oddalji.

TRETJI DNEVNI DOGODEK

Bivša žena nastopi. Bliža se Sosedu.

BIVŠA ŽENA: Bivša žena si misli: Ljubim ga.

Bivša žena si misli: Vedno ga bom ljubila.

SOSED: Sosed si misli: Ljubim jo.

Sosed si misli: Nikoli nisem nikogar ljubil tako kot njo.

Sosed si misli: Tako zelo sem jo ljubil, da bi me lahko razneslo.

Sosed si misli: Lahko bi se popolnoma osmešil, če ne bi vedel, s kom je bila, kaj je naredila, kaj je čutila do mene.

BIVŠA ŽENA: Bivša žena si misli: Nesrečen je videti.

SOSED: Sosed si misli: Ni me razneslo.

Sosed si misli: In zdaj je zame nihče.

Sosed si misli: Zdaj je nihče, ki me prihaja prosit.

Sosed si misli: Zdaj je na njej, da naredi karkoli, da bi me dobila nazaj.

Sosed si misli: Zdaj bo stala tukaj pred mano in do zadnje kaplje izkoristila solze.

Premor.

BIVŠA ŽENA: Živijo.

SOSED: Živijo.

BIVŠA ŽENA: Hvala, da se lahko vidiva.

SOSED: V redu je.

Tukaj mi je všeč.

BIVŠA ŽENA: Velikokrat si prišel sem.

SOSED: Zdaj še večkrat, v bistvu, odkar si se odselila. Ponavadi sedim na tisti klopi tam.

BIVŠA ŽENA: Eni sedijo tam.

A nisi rekel, da bova tukaj imela mir?

SOSED: Večino časa, ja.

BIVŠA ŽENA: Mogoče bodo kmalu šli.

SOSED: Mogoče.

BIVŠA ŽENA: Samo nočem se dobiti s tabo v hiši, zdaj, ko ne živim več tam.

SOSED: Saj se ti ni treba.

BIVŠA ŽENA: Tisto hišo sem imela tako rada.

SOSED: Saj sem rekel, da lahko ostaneš. Da se lahko jaz odselim.

BIVŠA ŽENA: Ja, saj si res rekel.

SOSED: Meni je vseeno, kje živim.

BIVŠA ŽENA: To so samo prazne besede

Te besede.

Ne morem sama skrbeti za to hišo. In to dobro veš. Veš, da se lahko delaš velikodušnega, se delaš, da se žrtvuješ, mi ponudiš hišo, ponudiš, da te izplačam, in rečeš: ni treba, da živim tukaj; mi pokažeš, da ti je vseeno, ampak hkrati tudi dobro veš, da ni šans, hiša je tvoja, in to dobro veš in nič te ne stane, da se pretvarjaš, da se kažeš boljšega, kot si.

SOSED: Mogoče res, ja. Mogoče res naredim vse, da bi me kdo pohvalil. To imava skupno.

BIVŠA ŽENA: Midva?

SOSED: Ja? Mogoče sem to dobil od tebe?

BIVŠA ŽENA: Kaj sem pa naredila?

SOSED: Kje naj začnem?

BIVŠA ŽENA: Ne. Zdaj bova nehala. Zdaj sva trapasta.

SOSED: Ja.

BIVŠA ŽENA: Vedno je bila najina prednost, da sva videla, kdaj delava neumnosti, in potem sva se ustavila, preden je bilo prepozno.

SOSED: Ja, ne bova zdaj delala neumnosti, zdaj zadnjič.

BIVŠA ŽENA: Zadnjič?

SOSED: Te lahko še zadnjič vidim? si napisala.

BIVŠA ŽENA: Nisem mislila tako dobesedno.

SOSED: Jaz tudi ne. Ne na začetku. To ona samo tako reče, sem si mislil, še zadnjič, ampak potem je pa kar obtičala v meni ta misel, ta zadnjič, in potem je pa postajala ta misel, da se zdaj še srečava in potem sva končala in greva naprej, vse svetlejša in svetlejša.

Da tega ne nosiva s sabo za vedno. Ljubezni, ki me je spodnesla.

Premor.

A greva?

Sva končala?

Bi še kaj povedala?

Premor.

BIVŠA ŽENA: Otroka bom dobila.

Oziroma midva. Ti in jaz.

SOSED: Midva ne obstajava več. Ne moreš zdaj priti s to besedo.

BIVŠA ŽENA: Midva bova dobila sina ali hčer.

SOSED: Ne.

BIVŠA ŽENA: Kaj?

SOSED: Prijazno odklanjam.

Nočem, da pride kdo za mano.

BIVŠA ŽENA: Kako to misliš?

SOSED: Tako mislim: nočem otrok.

BIVŠA ŽENA: Ampak saj sva se neštetokrat pogovarjala, da bi imela otroka?

SOSED: Samo sodeloval sem. Razumel, kaj bi rada. Razumel, da je to nekaj, kar lahko pričakuješ, kadar živiš z drugim človekom – da čez nekaj časa postaneš družina z več kot dvema, kot da biti samo dva počasi izgubi sijaj in je treba naprej, da je potrebnih več ljudi.

BIVŠA ŽENA: In zdaj se bo zgodilo.

SOSED: Ne.

BIVŠA ŽENA: Mogoče brez tebe. Ampak zgodilo se pa bo.

SOSED: Potem pa brez mene.

BIVŠA ŽENA: Od kdaj si pa ti moški take vrste?

Tak, ki mi noče dati možnosti, zato ker sem naredila eno napako, in ki kaznuje samega sebe v poskusu, da bi kaznoval mene, in si odtegne veselje v življenju?

SOSED: Veselje?

BIVŠA ŽENA: Otrok, ne? Po mojem ja. A ti misliš, da ne?

SOSED: Ne vem.

BIVŠA ŽENA: No, zdaj bova ugotovila.

SOSED: Ti. Ti boš ugotovila.

BIVŠA ŽENA: Ta dva moška ...

SOSED: Kaj?

BIVŠA ŽENA: Tisti, ki se je poročil z mano in obljubil, da me bo ljubil, in je govoril o tem, da bi povečal družino, in ta, ki zdaj stoji tukaj in se pritožuje in zanika svojega otroka?

SOSED: Zadnja izdaja je tista, ki velja.

BIVŠA ŽENA: Mislim, da tole še ni zadnja izdaja. Mislim, da je človek, ki ga imam pred sabo zdaj, bedna zguba najslabše vrste in da bodo njegove naslednje izdaje, tiste, ki pridejo pozneje, veliko samozavestnejše in močnejše in tudi srečnejše od te bede.

Premor.

SOSED: Potem sem zdaj tak. Nekdo, ki ga lahko raztrgaš.

Zdaj niti nisem cel človek.

Sosed odide.

BIVŠA ŽENA: Ne! Ne hodi stran! Ne še!

Dragi moj!

Ne moreš kar iti zdaj! Ne moreš, no! Otroka bova dobila! Skupaj bova imela otroka!

Ne hodi!

Ne!

Mati in Sestra opazujeta Bivšo ženo. Tiho se pogovarjata.

MATI: Zakaj zdaj samo stoji tam?

SESTRA: A prihaja sem?

Misliš, da bo prišla k nama?

MATI: A ne more samo iti?

A ne moreva danes imeti malo miru?

SESTRA: Zdajle samo ne prenesem ljudi tukaj.

Premor.

MATI: Jaz nisem človek.

SESTRA: Kaj?

MATI: To je rekel. Jaz nisem človek.

SESTRA: Jaz nisem človek?

MATI: Po mojem. Ko je odhajal. Je rekel samemu sebi. Ali pa njej.

Kaj je mislil s tem?

SESTRA: Mogoče, da ni navaden človek. Da je boljši od drugih. Boljši od naju.

MATI: Saj je boljši od naju. Če lahko stanuje v eni od teh dragih hiš, potem je boljši od naju.

SESTRA: Mogoče zdaj, ja.

MATI: Kaj misliš?

SESTRA: Ne vem.

Ampak saj se zgodi.

Več čas se dogaja, da nekdo, ki je pomemben, nenadoma ni več pomemben. Čas nas vse obdeluje, vsakega po svoje. Eni se vzpenjajo, drugi pa padajo.

MATI: Padajo? Midve ne padava.

SESTRA: Ampak nekateri drugi so že dlje.

Človek se ne vzpenja enako hitro kot ti drugi, in potem imaš vseeno ta bedni občutek padanja.

MATI: Saj ne padaš.

SESTRA: Ampak občutek je tak.

MATI: Kako pa naj čas dela za nas?

SESTRA: Če bi se vsi, ki morajo delati, da preživijo, ne glede na to, ali vrtajo luknje v skale ali v človeške zobe, prodajajo hrano ali nepremičnine, razkužujejo stranišča ali kožo, preden kirurg zareže vanjo, če bi se vsi

zavedli in razumeli, da se ne morejo ločiti in se imenovati delavski razred ali srednji razred, ampak da so vsi skupaj na dnu, in bi se strinjali, da bodo postavili pogoje. Da ne bodo več sprejemali nazorov tistih na vrhu. Njihovega sistema.

Če bi se ljudje z dna dvignili.

MATI: Ljudje z dna?

SESTRA: Ti in jaz in vsi drugi, ki morajo delati, da imajo streho nad glavo in hrano v želodcu in obleke na telesu in doživetja v prostem času in nekaj tednov počitnic v drugem kraju kot tam, kjer preživijo preostanek leta.

Ljudje z dna.

MATI: Ampak midve nisva ljudje z dna.

SESTRA: Nočeva biti ljudje z dna. Ampak če na svetu obstajata samo dve vrsti, tisti na vrhu in tisti na dnu, potem spadava k drugim.

Tako jaz to vidim.

MATI: Tako tvoj mož to vidi.

SESTRA: Ne. Nisem ga še prepričala, da je tako.

MATI: Zakaj pa tako razmišljaš?

SESTRA: Saj je jasno. Jasno kot beli dan.

MATI: Tak pogled mi ni všeč.

SESTRA: Nobenemu na vrhu dna ni. Zato se delimo na manjše skupine in se ločujemo od tistih bratov in sester, ki so na slabšem, samo zato, da bi naše lastno mesto zvenelo bolje.

Bivša žena se približa.

BIVŠA ŽENA: Prišel bo nazaj.

Mislím, da bo prišel nazaj.

Razjezil se je in odvihral, ampak mu bo žal in bo prišel nazaj, iskat me bo prišel. Tak pač je. Poznam ga.

Kmalu bo prišel.

Tukaj bom počakala, da bo prišel

Čakam.

Bivša žena nenadoma zajoka. Čez nekaj časa ji uspe obvladati jok.

Se opravičujem. Se opravičujem. Ni bilo tako mišljeno.

MATI: Ne, ne. Nič hudega. Ni se treba opravičevati.

BIVŠA ŽENA: Lahko malo prisedem?

MATI: Ja, ja. Kar usedite se. Midve bova tudi tukaj še malo posedeli, ampak prostora je dovolj.

BIVŠA ŽENA: Ne motim?

MATI: Ne, ne, kar usedite se.

Bivša žena se usede na klop.

MATI: Samo tukaj sedimo na zraku. Jaz in moja otroka. Oziroma za zdaj moja hči. Ampak sin pride kmalu. Takoj bo.

BIVŠA ŽENA: Kako lepo.

MATI: Ja. Saj je res. Biti skupaj.

Mislím, da je tukaj tako lepo.

Vedno to mislim, ko sem tukaj.

BIVŠA ŽENA: Živite v bližini?

MATI: Ne.

BIVŠA ŽENA: Ne. Se mi je zdelo. Nisem vas še videla.

Saj v tem majhnem kraju se vsi poznamo med sabo.

MATI: Saj je vseeno. Velikokrat pridem sem.

Večkrat na teden.

Jaz vas tudi nisem videla.

BIVŠA ŽENA: Ne stanujem več tukaj. Samo

hotela sem govoriti z možem. Ga dobiti nazaj.

Ga prepričati, naj mi oprostí.

Ampak zdaj je tako nepopustljiv, dela se

nepopustljivega, ampak ne verjamem ...

Bolj je nepopustljiv, kot je bil, ampak ne verjamem, da bi ...

Premor.

Neomajen je. Nič ne deluje pri njem.

Še to ne, da pričakujem otroka. Da sem mu to zdaj povedala. Še to ne.

Nič.

MATI: Vso srečo.

Mislím. Z otrokom.

Nič ni večjega. Z moškim ali brez njega.

Nič večjega ni.

Premor.

SESTRA: Kaj ste naredili?

BIVŠA ŽENA: Nekaj sem rekla.

SESTRA: Nekaj ste rekli? Samo nekaj ste rekli? Ne naredili?

BIVŠA ŽENA: Ne.

MATI: Besede so dejanja.

SESTRA: Ampak ne tako pomembna dejanja kot sama dejanja.

Reči, da bi spala s kolegom svojega moža ni enako slabo kot res spati z njim.

BIVŠA ŽENA: Nič nisem naredila.

SESTRA: Boste videli, da bo še vse v redu. Samo čas rabi. Včasih je tako. Da se moraš malo umiriti.

BIVŠA ŽENA: Mislite?

SESTRA: Same besede ne morejo uničiti ljubezni.

BIVŠA ŽENA: Mislite, da ne?

SESTRA: Ne.

Ne, mislim, da ne. Besede grejo tako zlahka iz ust. To je treba oprostiti.

Besede je treba oprostiti.

BIVŠA ŽENA: To sem si tudi jaz rekla, ne bo pustil, da taka napaka uniči vse, kar imava skupnega.

MATI: In njemu? Kaj ste rekli njemu?

BIVŠA ŽENA: Kaj?

MATI: Kaj ste rekli bivšemu možu?

BIVŠA ŽENA: Kaj kurca je to, sem rekla. Pijana sem bila, sem rekla. Toliko hrupa zaradi malo pijanskega blebetanja, sem rekla.

Nekaj časa je trajalo, da sem ugotovila, kako prizadet je.

MATI: In takrat je bilo že prepozno?

BIVŠA ŽENA: Saj vendar nisem resno mislila, da sem z njim samo zato, ker nisem našla boljšega. Samo tako besna sem bila in potem se je v meni sprožil nek hudič. Zdaj bom pa rekla, sem si mislila. Zdaj bom pa povedala. In potem sem povedala.

MATI: Mislim, da vas ne bo vzel nazaj.

Mislim, da ni take vrste moški, da bi imel žensko, ki rabi čas, da razume, da je nekoga prizadela.

BIVŠA ŽENA: Kaj pa vi veste o tem? Saj ga ne poznate.

MATI: Ne. Rekla sem mislim. To ni eksaktna znanost. Improviziramo. Dajemo predloge. In potem nima smisla biti previden.

Objektivno morate pogledati nase. Ena pizda ste, ki je svojega moža imela za samoumevnega.

SESTRA: Moja mama bolj resno improvizira kot večina.

MATI: Ja.

Se opravičujem.

BIVŠA ŽENA: Ni razloga za opravičevanje.

MATI: Ja, pa je. in se opravičujem. Tudi jaz sem pizda. Veliko pizdarij sem že naredila.

BIVŠA ŽENA: Saj imate prav. Res sem pizda.

Oziroma bila sem. Mislim, da nisem več. Mislim,

da sem svoje pizdarske dni pustila za sabo. Ljubim svojega moža.

Nikoli nisem nikogar ljubila bolj kot njega.

MATI: Bi on o vas rekel isto?

BIVŠA ŽENA: Ne vem. Ne poznam ga več.

Tega trdega, nepopustljivega človeka.

Mislim, da bi moral biti boljši. Da bi se moral dvigniti nad tako majhno napakico.

SESTRA: Strinjam se.

BIVŠA ŽENA: Res?

SESTRA: Moral bi se dvigniti nad to.

BIVŠA ŽENA: Zdaj mi gre pa spet na jok.

Zdaj bom pa začela jokati.

Samo jokati bom začela.

SESTRA: Kar razjočite se.

Saj ni nič hudega, če se malo zjokaš.

BIVŠA ŽENA: Ljubim ga.

SESTRA: Saj vidim.

BIVŠA ŽENA: Mora mi dati še eno šanso.

Moram dobiti še eno samo samcato šanso.

ČETRTI DNEVNI DOGODEK

Vdova, Sirota brez očeta in Druga sirota brez očeta nastopijo. Ustavijo se malo stran od drugih.

VDOVA: Vdova reče: Pa smo tukaj.

Vdova reče: Zdaj bomo počastili vajinega očeta.

Vdova reče: Zdaj mu bomo priredili lep pogreb.

Vdova reče: Najmanj, kar lahko naredimo, vsi trije, je, da se en teden ne prepiramo.

SIROTA BREZ OČETA: Sirota brez očeta reče: Ja, zdaj smo tukaj.

Sirota brez očeta reče: Zdaj se strinjamo glede pogreba.

Sirota brez očeta reče: Čez en teden lahko naredita, kar hočeta, potem ko ga bomo pokopali, lahko drug drugemu izpraskata oči, če hočeta, ampak zdaj gre za očeta in glede tega smo na isti strani, zdaj bomo naredili, kar lahko, da bo to dostojanstven čas.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Druga sirota brez očeta si misli: Zdaj je končno mimo.

Druga sirota brez očeta si misli: Zdaj ga moramo samo še pokopati.

Druga sirota brez očeta si misli: Zdaj bomo za očeta poiskali prostor tu spodaj pri reki, en teden bomo žalovali, v govoru bomo povedali nekaj lepih besed, poslušali nekaj pesmi, gledali, kako župnik meče zemljo na krsto.

Premor.

SIROTA BREZ OČETA: Joka.

VDOVA: Kdo?

SIROTA BREZ OČETA: Tista, ki sedi tamle, malo stran od drugih dveh.

VDOVA: Mogoče je koga izgubila. Mogoče žaluje.

SIROTA BREZ OČETA: Mogoče je prvič na njegovem ali njenem grobu.

VDOVA: Ali pa že žnjitič. Mogoče je taka žalost, ki ne mine, ne glede na to, koliko časa je že.

SIROTA BREZ OČETA: Mogoče.

Premor.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Tukaj ni nobenih grobov.

VDOVA: Ne.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ampak vseeno? Obljubili so nam, da bo lahko ležal tu spodaj pri reki?

VDOVA: Ja, so. To so obljubili vajinemu očetu.

Pozimi, ko je dobil končno diagnozo, takrat sva šla k duhovnici in se pogovorila z njo.

Tako ali tako mislijo razširiti pokopališče do reke, je rekla. Ni ga boljšega za prvi grob tam spodaj, kot ste vi, mu je rekla.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ne, ni ga. Po vsem, kar je naredil za domači kraj in vse, ki živijo v njem.

VDOVA: Samo priključiti morajo breg h pokopališču, pa bo.

Premor.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Samo hočem, da se konča vse skupaj.

SIROTA BREZ OČETA: Kaj?

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ne, nič.

SIROTA BREZ OČETA: Ne. Ne zdaj.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Sovražim ta tihi teden. Sovražim, kako se vse ustavi in da moram cele dneve misliti na moškega, na katerega nisem mislil že dolgo, preden je umrl.

VDOVA: Mislim, da je bolje, če greš.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Mogoče res. Misliš?

VDOVA: Ni ti treba zdaj biti tukaj. Lahko prideš na pogreb in se vzameš skupaj za tistih nekaj ur. To boš že zmogel. Vsi zmorejo to. Za nekaj časa postaviti druge pred sebe, saj ni tako težko. Vsak človek to zmore.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: To mi bo uspelo. Zdaj pa grem. Pridem nazaj na pogreb, in vsi bomo imeli lep pogreb.

SIROTA BREZ OČETA: Ne pa ne greš. Tokrat ne greš.

Ti si tudi del tega.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ne grem.

Ne bom naredil tega.

SIROTA BREZ OČETA: Lahko si tukaj in se kar takoj vzameš skupaj.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Lahko. In se tudi bom.

VDOVA: Kaj je s tabo in očetom? Zakaj ga tako sovražiš? Nikoli nisem razumela.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ne sovražim ga. Samo ... ne razmišljam o njem.

In to sovražim. Včasih. Kadar začnem razmišljati

o tem. Potem začutim sovraštvo zato ... zato, ker mi je vseeno.

Saj ti ne bi smelo biti vseeno. Za očeta.

VDOVA: Uničil si mu življenje.

To je enkrat rekel.

Zdaj je uničil to lepo življenje, ki bi ga lahko živela ti in jaz, mi je rekel, zdaj ne morem misliti na nič drugega, kot da hodi okrog z vso to jezo v sebi, moj fant, je rekel, moj krasni fant, je rekel, ta, za katerega bi naredil karkoli, je rekel.

Poskušala sem ga pripraviti, da ne bi mislil na to, da naj odloži, sem mu rekla, ne uniči nama poročnega potovanja s to traparijo, sem rekla, ampak ni šlo. Ni mogel. O mojem sinu govoriš, je zavpil, ne morem si ga samo izbrisati iz misli, je vpil.

Takrat sem te sovražila.

Kdaj pa kdaj te sovražim.

Bedno življenje, ki si si ga izbral. Da živiš tako poln slabih misli.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Moj krasni fant?

To je rekel?

VDOVA: Ja.

SIROTA BREZ OČETA: To je rekel o njem?

Moj krasni fant?

VDOVA: Moja krasna fanta, je rekel velikokrat.

Rad vaju je imel.

Vdova, Sirota brez očeta in Druga sirota brez očeta se približajo klopi. Druge se usedejo bližje skupaj.

MATI: Kar usedite se. Dovolj prostora je. Lahko se malo stisnemo, tako da bo prostor za vse.

VDOVA: Hvala. Ni se slabo malo usesti.

SIROTA BREZ OČETA: Hvala.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Hvala lepa.

VDOVA: Samo malo se bomo razgledali tu spodaj. *Premor.*

BIVŠA ŽENA: Lepo je tukaj.

VDOVA: Ja.

BIVŠA ŽENA: Nikoli ne pridem sem, čeprav stanujem v bližini. Moj mož velikokrat pride, ampak vedno brez mene.

VDOVA: Sem?

BIVŠA ŽENA: Ja.

VDOVA: Kaj pa dela tukaj?

BIVŠA ŽENA: Ne vem. Sedi. Razmišlja. Samo malo grem na zrak, pravi.

VDOVA: A se s kom dobi?

BIVŠA ŽENA: Ne.

Mislím, da ne.

Pravi, da samo sedi tukaj.

VDOVA: Malo na zrak je pogosto kak drug človek.

Po mojih izkušnjah.

Ne, nič ni. Pozabite.

BIVŠA ŽENA: Ni tak.

VDOVA: Ne, se opravičujem. Saj ne vem, o kom govorim.

BIVŠA ŽENA: Mislím, da ni tak.

Premor.

VDOVA: Lepo je tu spodaj.

To je mislil tudi moj mož. Morala sem mu obljubiti, da bom naredila vse, da bi bil pokopan tukaj.

Včeraj ponoči je umrl.

MATI: O.

Sožalje.

VDOVA: Hvala. Bom rekla hvala. Ne vem čisto, kaj naj rečem, ko mi izrečejo sožalje, ampak najbrž nimaš nič drugega kot hvala.

Hvala.

SIROTA BREZ OČETA: Hvala.

VDOVA: Hotel je prostor tu spodaj. Zadnje tedne je to velikokrat rekel. Vsi njegovi sorodniki ležijo v istem grobu tam zgoraj pri cerkvi, več rodov finih ljudi, ampak je rekel, da hoče sem dol k reki.

Potrudila se bom, sem rekla.

In tako smo prišli sem, da bi malo posedeli.

Se razgledali.

MATI: Še niste bili tukaj?

VDOVA: Samo enkrat. Z možem. To zimo.

Prej nisem prišla, ne, dokler niso prestavili klopi sem dol.

Zgoraj pri cerkvi pa ja, seveda, velikokrat. To je naša družinska cerkev. Vse smo opravili tam.

Tam smo bili krščeni, tam smo opravili birmo, tam smo se poročili, in zdaj ...

MATI: Zadnji odhod.

VDOVA: Ja.

Premor.

SIROTA BREZ OČETA: Tukaj sva se spoznala.

Ko sva skupaj hodila v cerkev tam zgoraj na priprave za birmo.

VDOVA: Ja, pa res. Mislim, da te poznam že vse življenje, ampak seveda te ne. Takrat se je začelo.

MATI: Sta bila skupaj?

VDOVA: Ne. Ne, ne.

SIROTA BREZ OČETA: Ne.

Ne zanimam se za punce.

VDOVA: Ampak takrat tega nismo vedeli.

SIROTA BREZ OČETA: Jaz sem vedno vedel.

Pri šestih – sedmih letih sem že vedel.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: In zdaj lahko na glas povemo. Zdaj, ko je oče mrtev.

SIROTA BREZ OČETA: Ja, končno. Mislim, ne da je umrl, ampak ...

Premor.

MATI: Mu niste povedali?

SIROTA BREZ OČETA: Ne. Nikoli se ni zgodilo.

MATI: Ne?

SIROTA BREZ OČETA: Ne bi mu bilo všeč. Imel bi mnenja in ne bi jih mogel zadržati zase, ne bi mogel videti moje plati, ali če smo že pri tem: videti človeka, kakršen je, in moral bi udariti po mizi, mu dati ultimati.

Nisem bil pripravljen na posledice.

Odločil sem se, da bom počakal.

MATI: Odločili ste se, da boste ves čas skrivali del sebe. Odločili ste se, da boste čakali na njegovo smrt.

SIROTA BREZ OČETA: Ja.

MATI: Je to strahopetno?

SIROTA BREZ OČETA: Ne.

Večinoma sem velika reva. Ampak ne pri tem.

Ne pri točno tej stvari.

Bilo je iz ljubezni.

Premor.

VDOVA: Jaz mu nikoli nisem nič rekla.

SIROTA BREZ OČETA: Vem.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Je vprašal?

VDOVA: Ne.

Ni hotel vedeti.

Premor.

SESTRA: Moj brat je pa kar povedal. O sebi. Takoj, ko je sam ugotovil.

MATI: Ja. Res je.

Tudi še ni bil prav velik.

SESTRA: Nekaj časa je razmišljal o tem, dovolj, da je sam sprejel, da je tak. In potem je povedal.

MATI: Mislim, da sem vedela. Samo nisem hotela nič reči, dokler ni sam povedal.

SESTRA: Jaz tudi ne. Nisem upala vprašati.

Ampak nekega dne je kar povedal.

SIROTA BREZ OČETA: Moral bi imeti koga, kot je on.

SESTRA: Ja.

Mogoče.

Ja.

MATI: Bi naredili enako, če bi še enkrat izbirali?

SIROTA BREZ OČETA: Naredil kaj?

MATI: Da ne bi ... polno živeli. Ampak samo tako malo v laži.

SIROTA BREZ OČETA: Saj živim. Čisto v redu živim.

Saj ni tako, da ne živiš, čeprav ne pokažeš tega vsem.

Živim. Imel sem fante. Tudi domov sem jih pripeljal. Že v mladosti. Rekel sem, da so moji prijatelji ali sodelavci ali sostanovalci, takrat, ko sem bil doma, pri očetu.

Premor.

MATI: In doma si imel mačeho, ki je bila enako stara.

VDOVA: Ne, ne, moža nisem poznala, ko sem bila mlada.

Srečala sva se v zrelih letih. Sploh nisem vedela, kdo je. Da je od tu.

In potem sva se že čez nekaj tednov poročila.

Kako sva bila srečna.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Samo malo starostne razlike je bilo. Ampak to se da baje prezreti, tako pri starem kot pri mladem.

VDOVA: Nikoli nisem mislila na to.

Rada sem ga imela. Samo rada sem ga imela.

Nisem videla njegovih let. Ne do tik pred koncem. Takrat so se nenadoma zgrnila nanj, tista leta.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Jaz sem včasih pomislil na to. Moram priznati.

Ampak saj je imel denar.

VDOVA: To pa res. In jaz tudi, ne toliko kot on, to je že res, ampak denar. Lasten denar.

Dobro je imeti denar.

Ne moreš ločiti človeka od njegovega ali njenega denarja. Količina denarja na človeka najbolj vpliva.

To najprej vidiš in najbolj ceniš. Vse drugo je pri človeku podrejeno.
Denar je vse, bi lahko rekli.

Premor.

MATI: In tukaj boste vsi končali?

Tukaj boste ležali, ko boste na vrsti? Zgoraj pri cerkvi ali tukaj spodaj s svojim očetom.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Menda res. Nisem razmišljal o tem.

Nočem razmišljati o tem. Sploh ne bom razmišljal o tem. Prezgodaj je, da bi mislil na smrt. Štirideset let sem star. Pred kratkim sem bil star štirideset let. Ni šans.

MATI: Saj. Tako je to. Ne misliš na to, skoraj nič, dolgo časa, potem se pa začne vrvati in na koncu ne misliš na nič drugega.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Je tako?

MATI: Ja. Oziroma. Saj ne vem. Ampak mislim, da bo pri meni tako.

Pride Sosed.

BIVŠA ŽENA: Prišel si!

Vedela sem, da boš prišel.

Saj bo prišel, sem si mislila. Ne bo me kar tako pustil, sem si mislila. Ne bo me pustil sedeti tu, ne da bi pogledal, kako sem, sem si mislila.

SOSED: Hotel sem samo reči: nekaterih stvari se ne odpusti.

BIVŠA ŽENA: Kaj pa vem. Res ne? Če imaš nekoga rad? Je potem res kaj, kar je popolnoma neopravičljivo?

Nič nisem naredila. Nekaj sem rekla. Neke noči sem bila malo površna, prišla sem ti povedat nekaj, česar nisem mislila, ne mislim in nikoli ne bom mislila.

VDOVA: Kaj pa?

BIVŠA ŽENA: Kaj?

VDOVA: Kaj ste mu rekli?

BIVŠA ŽENA: Saj nisem tako mislila.

SOSED: Rekla je, da se je trudila, da bi me imela rada, da je mislila, da bi poskusila, da ko me je spoznala, si je mislila, to je pravi moški zame, poskusila ga bom vzljubiti.

VDOVA: To je pa neopravičljivo.

SOSED: Vem.

BIVŠA ŽENA: Ampak saj mi je uspelo! Rada sem te imela. Še vedno te imam rada.

SOSED: Vedno sem sanjal, da bom spoznal nekoga, ki me bo imel kar sam od sebe. Rad. Ne da bi se moral ne vem kako truditi. Hočem biti vreden ljubezni. Samo to. Vreden, da me kdo ljubi.

BIVŠA ŽENA: Saj ni bilo tako, kot sem rekla! Pijana sva bila. Pripravil si me, da sem spila več, kot prenesem. Zdaj se ga bova napila do nezavesti, si rekel. Zdaj bova zagnala hudiča, si rekel. Ne srebaj vina, si rekel. Zdaj bom naročil pijačo, si rekel.

Veš, da ne prenesem žganja. Veš!

SOSED: Zagnala hudiča? To sem rekel?

BIVŠA ŽENA: Ja.

SOSED: In zdaj sva v peklu.

BIVŠA ŽENA: Je to zate pekel? Zame je že. Če je tudi zate, potem bi se lahko končno že vzel skupaj. Oprosti mi. Oprosti mi, ljubi moj!

SIROTA BREZ OČETA: Ja.

SOSED: Kaj?

SIROTA BREZ OČETA: Oprostite ji.

MATI: Ja. Pa res. Oprostite.

To je najboljšje, oprostite.

SESTRA: Obstajajo ljudje, ki imajo to v sebi. Odpušcanje.

VDOVA: Ste taki?

Taki, da odpuščate?

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Ne poslušajte jih. Naredite, kar se vam pač zdi.

SOSED: Vse v meni se je zaprlo, ko sem slišal njeno resnico o najini zvezi, o življenju, ki sva ga živela.

Nočem več poslušati.

Zaprto je.

PETI DNEVNI DOGODEK

Jaz prihaja, oddaljen je od drugih.

JAZ: Jaz si misli: Se opravičujem.
 Jaz si misli: Se opravičujem, ker sem pozen.
 Jaz si misli: Izginil sem.
 Jaz si misli: Oziroma, izginjal.
 Jaz si misli: Odpeljal sem se stran, ampak po nekaj kilometrih sem se že obrnil.
 Jaz si misli: Nisem mogel kar izginiti, ne da bi vama kaj rekel.

Premor.
 MATI: No, pa je tukaj! To je moj sin.
 Njega čakava. Tukaj bi se morali malo podružiti, moja otroka in jaz. In zdaj je tukaj.
 SESTRA: Kaj pa je z njim?
 MATI: Zakaj pa ne pride dol?
 Naju ne vidi?
 SESTRA: Je kaj narobe?
 MATI: Aksle!
 Tu spodaj!
 Tu spodaj pri reki sva!
Jaz pride dol. Mati in Sestra mu gresta naproti.
 MATI: Pa si prišel. Zamujaš?
 JAZ: Ja. Se opravičujem.
 MATI: Nič hudega.
 JAZ: Jaz ...
 MATI: Nič hudega, res. Saj se nič ne mudi.
 JAZ: Živijo, sestra moja.
 SESTRA: Živijo.
Jaz in Sestra se dolgo objemata.
 SESTRA: Kaj ti pa je?
 JAZ: Nič.
 SESTRA: Drugačen si.
 MATI: Kako to misliš?
 SESTRA: Spremenil se je.
 MATI: Ni se spremenil. Tak je kot vedno.
 JAZ: Tak sem kot vedno.
 SESTRA: Kaj pa je potem?
 JAZ: Nič ni.
 SESTRA: Pa saj te vidim. Poznam te. Moj brat si.
 Samo nočeš mi povedati, kaj je.
 MATI: Ne sitnari, no! Zdaj se bomo imeli lepo skupaj.
 JAZ: Ne teži!
 SESTRA: Oprosti.

JAZ: Hecam se.
 Lahko težiš, kolikor hočeš.
 SESTRA: Ja, saj sem vedno.
 JAZ: Pa si res. Ti si tista, ki je dejansko odrasla.
 MATI: Saj si ti tudi odrasel.
 JAZ: Ja, sem. Samo ne tako zelo odrasel kot moja sestra.
 SESTRA: Pa sem se jaz pozneje rodila.
 MATI: Ja, nisi hotela ven. Tako je bilo, kot da bi se vse ustavilo. Pustila si se čakati. Pritiskala sem in pritiskala, ampak se nisi premaknila.
 Na koncu so me morali rezati.
 JAZ: In ti nosiš brazgotino zaradi nje kot znamenje časti.
 MATI: To pa.
 SESTRA: Saj veva. To sva že velikokrat slišala.
 MATI: Ja. To so te naše zgodbe. To bo ostalo, ko mene in očeta ne bo več. Družinske sage, ki sva vama jih vedno znova pripovedovala.
 O punčki, ki ni hotela na svet.
Mati, Sestra in Jaz se približajo drugim in se usedejo na klop.
 SOSED: Midva se bova kmalu odpravila.
 BIVŠA ŽENA: Ne pa ne. Ne greva še.
 Če je to zadnjič, ko sva skupaj, potem bo ta zadnjič še nekaj časa trajal.
 Ne greva.
 SOSED: Samo to bom povedal: jaz sem tak, kakršen sem zdaj.
 BIVŠA ŽENA: Si, kakršen si, in rada te imam.
 Nikoli nisem imela nikogar tako rada kot tebe.

Premor.
 VDOVA: Mi tudi še ne odhajamo, najprej moramo najti prostor za mojega moža.
 MATI: Da bo ležal tukaj spodaj.
 Kako lepo.
 VDOVA: Ja.
 MATI: Mogoče sem tudi jaz vama zato hotela pokazati ta kraj? Tebi in tvoji sestri. Da bi vama pokazala, kje hočem biti pokopana, ko pride moj čas.
 JAZ: Tukaj? Tako daleč?
 SESTRA: To sem tudi jaz rekla. Saj vendar imamo čisto lepo pokopališče zraven hiše.
 MATI: Ampak vseeno. Mislim, da res. Da smo res zato tukaj.

Da bi za vaju postala resnična. Moja želja.

In ta kraj. Da bi postal resničen.

Nekaj, česar ne moreta ignorirati.

Tako. Pa sem povedala.

To vama bo zdaj odzvanjalo v ušesih.

Ko bo prišel tisti dan. Ta želja.

*Sirota brez očeta in Druga sirota brez očeta
vstaneta in se približata reki.*

SIROTA BREZ OČETA: Tukaj lahko leži. Oče.

Tukaj, pod drevesom.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Lepo je.

VDOVA: Ja. Lepo je. Kraj zadnjega počitka.

MATI: Prav ta prostor sem si tudi jaz izbrala.

SIROTA BREZ OČETA: Kaj?

MATI: Ja. Prav ta prostor. Ta prostor, na katerega
kažeš.

SIROTA BREZ OČETA: Ampak ...

MATI: Hecam se. Samo hecam se.

Premor.

SIROTA BREZ OČETA: Ampak je res lep prostor.

Ko pridem na vrsto, bi jaz tudi ležal tu spodaj.

V istem grobu. Če bo kdo od vaju še živ, ko se
konča moje življenje, hočem, da se spomnita tega.

VDOVA: To ne bom jaz.

SIROTA BREZ OČETA: Kaj?

VDOVA: Samo tak občutek imam. Že ves čas.

Da ne bom dočakala visoke starosti.

SESTRA: Jaz imam isti občutek.

VDOVA: Res?

MATI: Ne govori tako!

Ne govori svoji mami, da misliš, da boš mlada
umrla.

SESTRA: Mogoče ne ravno mlada. Za to je že malo
pozno. Nisem več rosno mlada.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Jaz sem rosno
mlad. Počutim se rosno mladega. Mogoče ne
po letih, ampak po občutkih. Po doživetjih.

Pravi mladič sem.

Ni se še v resnici začelo.

VDOVA: Takšnih občutkov ni dobro jemati
popolnoma resno.

Na sredini si. In druga polovica je slabša kot prva.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Kaj pa vem.

Mislím, da bo dobro. Mislím, da bo prišlo nekaj
dobrega. Da je to čas za veselje.

VDOVA: Čas za veselje?

SESTRA: To sem tudi jaz rekla. Čas za veselje,
to sem rekla.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Se ti tudi tako
počutiš?

SESTRA: Ja.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Mogoče sva si
podobna, ti in jaz. Nekako podobna človeka.

SESTRA: Mogoče.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Pogrešam ljudi,
kot sem jaz.

SESTRA: Jaz tudi.

Oziroma.

Pogrešam ljudi, kot so tisti, s katerimi sem
odraščala. Ki sem jih navajena. Ki na sebi nimajo
nečesa tujega, ki niso imeli čisto drugačnega
življenja kot jaz.

Domov bi rada šla.

MATI: Kako to misliš.

SESTRA: Ne, nič ni.

Ne.

Ne morem imeti otrok. Ne morem imeti svojih
otrok.

Premor.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Jaz tudi ne.

SESTRA: Res?

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Mislím, da ne.

Tista, s katero sem bil prej, je imela otroke.

Ampak z mano jih pa ni dobila. Ne glede na to,
koliko sva poskušala. Spala sva skupaj, kolikor
sva mogla,

ob vseh pravih trenutkih, ampak ni bilo nič.

Mislím, da ne morem imeti otrok.

Premor.

BIVŠA ŽENA: Jaz bom dobila otroka. Otroka bom

dobila z moškim, ki noče otroka. Obstajajo
ljudje, ki bi dali desno roko, da bi dobili otroka,

ampak jaz sem seveda morala najti enega,

ki noče spraviti novega človeka na svet.

SOSED: Ja.

Nobenih naslednikov za mano.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Za mano tudi ne.

SESTRA: Vidiš, s tabo bi morala biti. In ti z mano.

Nobeden od naju ne more imeti otrok, tako
nama ne bi bilo treba čakati na nič. Samo živela
bi tu, na tem svetu. Samo midva.

Brez občutka krivde.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Mož krivi tebe?

SESTRA: Ne. Mislim, da ne. Ampak vseeno je v zraku. Jaz sem tista, ki ima napako. Pomanjkljivost.

Ja.

Ženska z napako. To sem jaz.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Meni si pa všeč. Tudi z napako. Takšna si, da bi se lahko zaljubil.

SESTRA: Hvala. To je pa lepo.

Prijetno je slišati lepe stvari.

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Zato smo tukaj.

SESTRA: Kaj?

DRUGA SIROTA BREZ OČETA: Da si govorimo lepe stvari.

Sestra se nasmehne Drugi siroti brez očeta. Stopi k njemu in mu položi roko na lice. On položi svojo dlan na njeno dlan in za trenutek obstaneta v tem položaju. Jaz, Mati, Vdova, Sirota brez očeta, Sosed in Bivša žena ju gledajo.

SESTRA: Mož mi govori lepe stvari.

Pravi, da ni nič hudega, če ne morem imeti otrok, da ni tako pomembno, da lahko posvojiva ali kaj takega, ampak ne vem.

Ne vem, ali je to res.

Del njega bo zasovražil to, da sem pustila, da mu moja nesreča uniči življenje. Del njega bo zasovražil to, da ni našel nekoga, ki bi mu lahko dal vse, kar si želi, ko je bil še čas.

Ampak del njega me ima pa rad.

Ta del njega, ta ljubeči del me ne bo nikoli zapustil. Jaz moram zapustiti njega. Jaz.

To je moja odločitev.

JAZ: Si to povedala tudi mami? Da ne moreš imeti otrok?

MATI: Ti si vedel?

Povedala si Aksleju, meni pa ne?

SESTRA: Samo zgodilo se je. Poklical je takoj po tem, ko sem izvedela, in ...

Rekla sem mu, naj ti nič ne reče. Da ti hočem sama povedati.

MATI: Ampak saj se ves čas pogovarjava. Vsak dan.

SESTRA: Ne vem. Najprej sem hotela priti domov. Hotela sem ti povedati doma.

Premor.

Pogrešam vas, lahko pridem sem in sem nekaj časa z vami, ampak ... pogrešam vas v vsakdanjosti.

MATI: Tudi mi pogrešamo tebe.

SESTRA: Niti enkrat nisi prišla na obisk v vseh teh letih.

MATI: Tvoj mož me sovraži. Saj si sama rekla! Potem pa ni tako preprosto priti k njemu domov.

SESTRA: Ime ima. Zakaj ne uporabljava njegovega imena? Niti enkrat. Zdaj sem še jaz začela.

Kadar sem s tabo, rečem samo moj mož.

MATI: Ne govorimo več o njem. Zdaj se bomo samo imeli lepo. Zdaj bomo veseli.

Zdaj smo tukaj, vsi trije. Aksle je prišel.

Premor.

JAZ: Odpustita mi.

MATI: Kaj?

JAZ: Morata mi odpustiti.

SESTRA: Odpustiti?

JAZ: Prejle sem izginil. Za nekaj časa. Odpeljal sem se stran, potem pa sem se že po nekaj kilometrih obrnil. Pomislil sem: ne morem oditi, ne da bi jima kaj rekel. Ampak zdaj, po temle, bom izginil. Tukaj sem samo, da bi vama povedal, zdaj bom pa izginil.

SOSED: Kako to mislite?

VDOVA: Kako izginil?

JAZ: Samo izginil.

Za nekaj časa. Odšel. Pretrgal vezi.

SOSED: Izginil?

MATI: Moj sin govori z mano. Z nama. Z mano in s sestro.

SOSED: Se opravičujem.

MATI: A lahko greste?

SOSED: Kaj?

MATI: Takoj zdaj.

Samo pojdite.

VODVA: Ampak mislili smo še ...

MATI: Dajte nam malo miru.

VDOVA: Ampak ...

MATI: Stran! Stran, vsi skupaj!

SIROTA BREZ OČETA: Ja, ja, v redu. Saj že gremo.

MATI: Izginite! Izginite!

Sosed, Bivša žena, Vdova, Sirota brez očeta in Druga sirota brez očeta odidejo.

JAZ: Moram si najti kraj, kjer ne bom čisto jaz.

Ali kjer bom jaz, ampak brez vsega svojega.
Brez svojega imena. Kjer samo bom.

Ne vem. Samo stran moram.

MATI: Brez svojega imena?

JAZ: Samo nov začetek. Čisto nov.

MATI: Tvoje krasno ime. Vajini krasni imeni.

Ki sem si ju jaz izmislila. Vajini edinstveni imeni.
Aksle. Aksle.

JAZ: Ne vem.

Samo začeti znova. Na kakršenkoli način.

SESTRA: Ne veš?

JAZ: Ne.

SESTRA: Ne moreš tukaj govoriti meni, svoji sestri, da ne veš, zakaj bi rad prekinil vezi in si našel kraj, kjer ne boš to, kar si zdaj! Če nimaš boljšega odgovora, kakšne ideje, za kaj gre, od kod ti občutki, potem te ne bom spustila z oči, dokler te ne bo minilo in boš spet ti. Potem se bom usedla nate, se prilepila nate in ti sledila na vsakem koraku, dokler ne boš našel odgovora.

MATI: Kaj se je zgodilo?

JAZ: Nič.

MATI: Ne moreš reči samo nič. Govoriti moraš z nama. Z mano.

Moj otrok si. Moje dete.

JAZ: In ti si moja mama. Moja krasna mama.

MATI: Kaj lahko naredim?

JAZ: Nič.

Nič ne moreš narediti, mami.

In ne bom umrl. Ne bo takšno izginotje. Samo odmor potrebujem.

Prekinitve.

SESTRA: V družini ni prekinitve. Med brati in sestrami. Jaz sem tvoje meso, tvoja kri, tvoje telo! Ne jemljeva si odmora drug od drugega. Usedla se bom nate.

MATI: In tudi med materjo in sinom ni odmora.

JAZ: Jaz imam veliko odmorov. Od Davida. Od vaju. Od prijateljev. Od sebe. Samo ne veste tega. Saj še sam komaj vem, da se to zgodi. Ko se zgodi. Ampak čez nekaj časa ugotovim, da je to to. Zdaj sem si vzel odmor, si mislim.

SESTRA: Ampak zdaj ne bo takega odmora.

JAZ: Morata mi to dati.

Dolžni sta mi.

MATI: Dolžni?

JAZ: Lahko bi samo šel. Sem že šel. Vedel sem, da sedita tukaj, zgoraj sem se peljal mimo, daleč sem se peljal, ampak sem se ustavil, stal sem na počivališču in razmišljal, ne morem ju kar pustiti, da tam sedita in nič ne vesta, sem si mislil in se obrnil in prišel nazaj, da bi vama rekel adijo, da bi vaju še zadnjič videl. Še zadnjič za dolgo časa.

Premor.

MATI: Odšel boš za nekaj časa, za dolgo časa, mogoče, dokler ne boš več imel občutka, da te vleče stran, da moraš iti, da bi se videl z novimi očmi?

JAZ: Ja.

Tako. Točno tako.

Da se bi videl z novimi očmi.

SESTRA: Kaj pa David pravi?

JAZ: Nisem mu mogel povedati.

SESTRA: Ne ve še?

JAZ: Samo hotel bi me pripraviti, da bi bolj pozitivno razmišljal.

Rekel bi: ne odpotuj. Rekel bi: Ne smeš iti stran od mene. Rekel bi: Ne uniči vsega. Rekel bi: Če zdaj greš, me ne bo več tukaj, ko prideš nazaj.

SESTRA: Pa vseeno greš?

MATI: Ne sitnari!

JAZ: Samo ... nekaj časa ... moram biti ... jaz. Samo jaz.

SESTRA: Davidu moraš povedati!

JAZ: Ja. Saj mu bom. Sporočil mu bom takoj, ko bom tam.

SESTRA: Takoj mu moraš povedati! Saj sam to praviš. Pripravil te bo, da boš bolj pozitivno razmišljal.

JAZ: Mogoče je najbolj pozitivna misel tista, ki je ničle ne mara.

Premor.

MATI: Ne boš umrl.

Ne boš umrl.

Premor.

Take vrste mama sem, ki otrokom da prostor, kadar ga rabijo.

Vedno sem bila taka mama.

Nisem postavljala mej samo zato, da bi postavljala meje.

Premor.

Dobra mama sem bila.

Ni lahko tega reči o sami sebi, ampak povem.
Mogoče sem bila boljša mama sinu kot hčeri,
ampak obema sem bila dovolj dobra mama.

Premor.

SESTRA: Bojim se zate, Aksle.

Bojim se.

Bala se bom, dokler ne boš prišel nazaj.

Premor.

Se ti bojiš?

JAZ: Samo tega občutka, da bi bil vedno nekje
drugje, kot sem.

MATI: Aksle ...

JAZ: Če sem nekje, nisem popolnoma tam. Čeprav
sem tam dolgo, cele tedne, mogoče celo, če
živim tam; če sem vedno tam, še vedno nisem
cel jaz tam.

MATI: Fant moj ...

JAZ: Ampak nekje drugje.

Premor.

In z ljudmi tudi.

MATI: Kaj?

JAZ: Z ljudmi tudi. Kadar sem z nekom, sedim
z nekom, počnem kaj zabavnega z ... nekom.
Z ljudmi, ki so mi všeč.
Nisem popolnoma tam.

SESTRA: Zdaj?

JAZ: Ne, zdaj ne.

Oziroma, ja. Del mene je že na poti.

Premor.

MATI: Kar pojdi.

SESTRA: Kako to misliš?

MATI: Saj sam ve, kaj rabi.

Kdo sva midve, da mu bova govorili, da ne sme
slišati lastnega glasu?

Če mi le obljudi, da bo previden. Če mi le
obljudi, da bo prišel nazaj. Če mi le obljudi,
da ne bo umrl.

Mi obljudiš, da boš previden? Mi obljudiš, da boš
prišel nazaj? Mi obljudiš, da ne boš umrl?

JAZ: Obljubim, da ne bom umrl.

SESTRA: Ne moreš obljuditi tega.

JAZ: Obljubim, da ne bom umrl, dokler ne bom
umrl.

MATI: Ampak ne od lastne roke?

JAZ: Obljubim.

Premor.

Malo bom še sedel tukaj. Samo kratek čas.

Preden grem.

Sam.

MATI: Ja.

Ja ...

Midve potem greva?

JAZ: Ja. Ja, v redu.

Hvala.

SESTRA: Bojim se zate.

MATI: Vse se bo dobro končalo.

To nima nič s smrtjo.

Mati in Sestra odideta. Jaz sam obsedi.

JAZ: Ne bom umrl.

Ne bom umrl.

Premor.

Ne mislim si: Umril bom.

Ne mislim si: Ne bom se vrnil domov.

Ne mislim si: Nikoli več ju ne bom videl.

Premor.

Rečem si: Ne bom izginil.

Rečem si: Ne gre za to.

Premor.

Rečem: Vrnil se bom.

Rečem: To ni takšno izginotje.

Rečem: To ni izginotje, ki se slabo konča.

NOČ V HIŠI

V dnevni sobi, malo pozneje. Drugi jaz je sam.

DRUGI JAZ: Drugi jaz zašepeta: Aksle, Aksle.

Drugi jaz zašepeta: Ljubi moj.

Drugi jaz zašepeta: Kaj si pa zdaj naredil?

Drugi jaz zašepeta: Kaj si uničil?

Drugi jaz zašepeta: Moj mož.

Premor.

Zdaj je konec.

Sam sem.

Sedim tukaj v najini dnevni sobi in kmalu boš mrtev zame.

Mislim, da bo tako.

Ne vem, kje si, kaj počneš, kaj razmišljaš. Ampak nimaš več mesta v mojem življenju.

Zapustil si me in zdaj sedim tukaj: brez fanta.

Premor.

Aksle, Aksle.

Mislil sem, da bo za vedno. Mislil sem, da bova midva. Mislil sem, da sta tvoj čas in moj čas isti čas. En sam prepleten čas. Čas Aksleja in Davida.

Nisem vedel, da se tako zlahka razdrobi.

Premor.

Ne sovražim te.

V meni ni sovraštva.

Samo nočem več misliti nate.

Stran moraš. Ven iz moje glave.

Mislim, da si zame mrtev.

DRUGI NOČNI DOGODEK

Pride Mati.

MATI: Mati reče: Mislila sem nate, David.

Mati reče: Zadnje tedne veliko mislim nate.

Mati reče: Ves čas mislim nate in na Aksleja.

Mati reče: Mislim na to, kako si, kaj si misliš o vsem skupaj, ali veš kaj več, kje je.

DRUGI JAZ: Drugi jaz reče: Mislim, da bom v redu.

Drugi jaz reče: Mislim, da zdaj nisem v redu, ampak da bo bolje, da bo vsak dan malo boljše.

Drugi jaz reče: Moram verjeti, da bo bolje, da bo lahko spet dobro.

Drugi jaz reče: Ne morem ne verjeti tega.

Premor.

MATI: Prišla sem.

DRUGI JAZ: Saj sem vedel. Nekega dne bo na mojih vratih, sem si mislil.

MATI: Saj sem vendar morala govoriti s tabo.

David je ravno tako nesrečen kot jaz, sem si mislila.

Vidim, da si vesel, ker me vidiš. Mislim, da lahko vidim veselje nekje zadaj v tvojih očeh.

Mogoče tudi ti rabiš mene?

DRUGI JAZ: Mislil sem si: Mogoče pa ve kaj, česar jaz ne vem?

MATI: Nič ne vem.

DRUGI JAZ: Tudi tebi se ni oglasil?

MATI: Ne.

To sem pričakovala. Tako trmast je. Ko se za nekaj odloči, ga ne premakneš. Vzel si bo čas, ki ga rabi.

DRUGI JAZ: Kaj pa rabi?

MATI: Ne vem.

DRUGI JAZ: Rabi nekaj, česar mu jaz ne morem dati.

Premor.

MATI: Ne bo umrl. Ne bo umrl.

Prišel bo domov.

DRUGI JAZ: Nima doma.

Pri meni nima več doma.

MATI: Mislim, da bo samo trajalo nekaj časa, da bo razumel, kaj je skoraj uničil.

Mislim, da bo nazaj, še preden se boš zavedel.

Mislim, da bo z vama še vse v redu. Da bo

z nami vsemi še vse v redu. Da bo z vama tako,

kot je bilo prej. S tabo in njim.

Še vedno bova v sorodu, ti in jaz.

Takoj ko bo Aksleja srečala pamet in bo prišel domov.

Premor.

DRUGI JAZ: Vesel sem, da si prišla.

MATI: Bala sem se, da me ne boš hotel videti.

Ali da ne boš zmoget ...

DRUGI JAZ: Zmorem.

Pogrešam te. Rad te imam. Nič manj te nimam rad samo zato, ker Aksle ...

MATI: Ne, kaj pa vem.

Saj nisem mogla vedeti.

Da me mogoče prav zdaj ne boš prenesel.

DRUGI JAZ: Prenesem.

Premor.

MATI: Da kar takole izgine.

Nobeden ne naredi tega. Kar nenadoma. Samo reče. Tako pove, naravnost. Da bo izginil.

Nisem vedela, kaj naj rečem. Rekla sem stvari, ki jih nikoli ne bi rekla, če bi vedela, da misli dobesedno. Da bo izginil.

DRUGI JAZ: Meni ni nič rekel.

Nič ne vem.

MATI: Meni je rekel. Nama. Svoji sestri in meni.

Da je bil že na poti, ampak je ustavil avto, se obrnil in se odpeljal nazaj, samo zato, da bi nama povedal iz oči v oči. Zdaj bom izginil, je rekel, za nekaj časa bom izginil, je rekel.

Tebi si pa ni upal povedati. Ti bi ga ustavil, je rekel, ne bi mu pustil, da gre.

Morala bi te poklicati. Morala bi se izmuzniti stran in te poklicati, ga zadržati dovolj dolgo, da bi ti lahko prišel.

DRUGI JAZ: V takih primerih misli niso vedno razumne.

MATI: Ti bi bil razumen.

DRUGI JAZ: Kaj pa vem.

Bil bi jezen, bil bi prizadet, bil bi ljubosumen, mogoče bi bil strt, kako mi lahko to narediš, bi mogoče pomislil, lahko bi me kaj prijel in bi samo zavpil: Samo izgini!

MATI: Bi res lahko?

DRUGI JAZ: Ja.

Saj si ne misliš, da bi se lahko zgodilo kaj takega, tisto, česar si se bal.

MATI: Si se bal tega?

DRUGI JAZ: Ne. Oziroma. Zadnje čase je bil drugačen. Ampak nisem vedel, o čem je razmišljal, dokler nisem dobil njegovega sporočila. Šel sem, je napisal, sposodil sem si tvoj avto, spakiral svoje stvari in se odpeljal v tujino, je napisal. Saj itak nikoli ne uporabljaš tega avta, je napisal. Za nekaj časa bom izginil, ampak ne zganjaj cirkusa, ne išči me, je napisal. Misli sem si: Kdo je to? Misli sem si: Ne poznam ga več.

MATI: Tudi jaz sem to mislila. Za kratek trenutek.

Ko smo se srečali. Za kratek trenutek sem pomislila: Ne poznam ga več.

To sem čisto pozabila. Ne bi se spomnila, če ne bi ti zdaj rekel. Kaj si misli.

Poznam ga. Poznala sem ga. Samo nisem prepoznala njegovega čudaškega vedenja prav takrat, v tistem trenutku, in tako sem pomislila isto kot ti.

Ampak sem ga poznala. Poznala sem ga.

DRUGI JAZ: Jaz tudi.

MATI: Saj vem.

Enkrat je rekel. Tako je, kot da bi prišel domov, je rekel.

DRUGI JAZ: To je rekel? O meni? O naju?

MATI: Ja.

DRUGI JAZ: Moral bi vedeti.

MATI: Nisi vedel?

DRUGI JAZ: Ne s temi besedami.

Vedel sem, da nama gre dobro. Da sva midva. Ampak ne s temi besedami.

Več tipov sem že imel, ampak šele ko sem spoznal Aksleja, nisem nobenega drugega niti pogledal. Prispel sem.

MATI: Je to razumel?

DRUGI JAZ: Ja. Mislim, da je. Seveda. Dobro sva se imela skupaj.

MATI: Saj vem.

DRUGI JAZ: In jaz tudi vem. Vem. Ne smem izgubiti tega, v vsem skupaj. Ne smem izgubiti te resnice: dolgo sva se imela lepo. Ne smem se delati, da je konec vse.

MATI: Konec je vse.

DRUGI JAZ: Ja. Prav zdaj je. Ampak mogoče pozneje. Da to ni edino, kar ostane.

MATI: Mogoče.

DRUGI JAZ: Všeč si mi. Vedno si mi bila. Jaz tebi na začetku nisem bil, ampak me ni skrbelo. Meni si ti bila všeč. Daj ji čas, sem si mislil, čez nekaj časa ji bom postal všeč.

MATI: Čez nekaj časa si mi postal všeč.

DRUGI JAZ: Ja.

MATI: Še vedno si mi všeč.

DRUGI JAZ: Saj vem.

Z mano boš dobila toliko časa, kolikor rabiš.

Vse, kar hočeš vedeti. Karkoli boš vprašala.

Premor.

To ni povezano s tabo.

MATI: Kaj?

DRUGI JAZ: Da ga ni tukaj.

MATI: Ne.

Oziroma.

Vse je povezano z vsem.

DRUGI JAZ: Moral bi biti tam, ko je odšel. Lahko bi mu pomagal, da bi se bolje videl. Da bi bolje videl sebe in mene, skupaj.

Vse, kar je bilo na kocki.

MATI: Kar šel je.

Premor.

DRUGI JAZ: Morala bi me poklicati.

MATI: Ja.

DRUGI JAZ: Nisi me poklicala.

MATI: Morala sem mu obljubiti, da ne bom nič rekla.

Ne bo umrl. To ni takšno izginotje, je rekel.

Samo malo časa zase rabi.

DRUGI JAZ: Saj ne bo zdržal vsega tistega časa.

Mislim, da se bo prikradla temačnost.

MATI: Temačnost?

DRUGI JAZ: Ni človek, ki bi se znašel sam.

MATI: Misli, da se bo znašel kjerkoli.

DRUGI JAZ: Misliš?

MATI: Močan je.

TRETJI NOČNI DOGODEK

Druga sestra pride iz sosednje sobe.

DRUGA SESTRA: Druga sestra si misli: Mogoče bi pa kar šla?

Druga sestra si misli: Tukaj sem samo v napoto.

Druga sestra si misli: To je med mojim bratom in njegovo taščo.

MATI: Mati reče: O, a je še kdo tu?

Mati reče: A ti si tudi prišla sem danes?

Mati reče: Kako lepo, da imaš sestro na obisku, David.

Mati reče: Ampak potem pa ni primerno, da sem prišla.

Mati reče: Nisem se mislila takole vsiliti.

Mati reče: Jaz pridem s svojimi problemi, ti imaš pa sorodnike na obisku.

DRUGI JAZ: Drugi jaz reče: Nič ni hudega.

Drugi jaz reče: Samo k bratcu je prišla na obisk.

Drugi jaz reče: Nama ni nič nerodno pred ljudmi, niti meni niti njej.

Premor.

MATI: Lepo te je videti.

DRUGA SESTRA: Enako.

MATI: Dolgo se že nisva videli.

Premor.

DRUGA SESTRA: Žalostno je tole. Z Akslejem.

Oziroma, mislim. Ni tako zelo v redu.

MATI: Saj bo prišel nazaj.

DRUGA SESTRA: Ja. Jaz tudi tako mislim.

Res to mislim. Moramo tako misliti.

MATI: Saj bo.

Vem, da bo.

Premor.

DRUGA SESTRA: Mogoče bi raje kar šla,

tako da bosta lahko sama.

DRUGI JAZ: Šla? Saj si komaj prišla?

MATI: Ne, ne, ne odhajaj zaradi mene. Jaz bom šla.

Jaz sem se kar pojavila, ne da bi prej kaj rekla.

Mogoče David ve kaj, česar jaz ne vem, sem pomislila in sem se oglasila. Saj živimo tu blizu.

DRUGI JAZ: Tudi tebi ni treba iti. Ne vem nič več, ampak nočem, da greš.

MATI: Ne, saj se mi je zdelo. Nič več ne ve od mene, sem si mislila.

Aksle je držal besedo. Ne bom se vam oglasil, je rekel. To je bilo skoraj zadnje, kar mi je rekel, preden je šel.

DRUGI JAZ: Zdaj sta pa obe tukaj.

Ja.

Zdaj smo skupaj. Saj pridejo še drugi, čez čas.

MATI: Še drugi? Zdaj, tako pozno?

DRUGI JAZ: Samo nekaj starih prijateljev.

In mogoče spodnja soseda.

Mogoče, je rekla.

Vikend je. Vedno so obiski čez vikend.

Ne maram biti sam.

MATI: Ne. Saj razumem. Oziroma lahko si predstavljam. Kaj pa vem. Jaz itak nikoli nisem sama. Skoraj vedno sva oba, mož in jaz.

DRUGA SESTRA: Jaz pa skoraj nikoli nisem med ljudmi.

Večinoma sem sama.

DRUGI JAZ: Saj imaš mene.

Kadar je treba, si stojiva ob strani.

DRUGA SESTRA: Ja. Kadar gre kaj narobe, se podpirava po najboljših močeh.

Enako rada te imam kot sebe.

MATI: In sebe imaš rada?

DRUGA SESTRA: Ja. Pa se imam res. Najbrž čisto povprečno. Povprečno se imam rada.

MATI: Samo povprečno?

DRUGA SESTRA: Rada se imam.

MATI: Pa ti? Se imaš ti rad? Nimaš temačnosti v sebi?

DRUGI JAZ: Ne, ni veliko temačnosti.

MATI: To se mi je zdelo že prvič, ko sem te srečala.

Moj sin si je našel veseljaka, sem pomislila.

To je dobro, to polepša dneve, sem pomislila.

Takrat mi nisi bil všeč, ampak to sem pa vseeno pomislila. Vsaj veseljak je, sem pomislila.

DRUGI JAZ: Lepo sva se imela skupaj.

MATI: Ne morem verjeti, da je vse to postavil na kocko.

DRUGI JAZ: Jaz tudi ne.

Da je vse uničil. Vse, kar je, in vse, kar je bilo.

Kar sva imela skupaj. Vsa ta skupna leta.

Zdaj so popolnoma brez vrednosti.

Ko se spomnim na to, na kaj, kar sva rekla ali naredila, na kak dogodek, doživetje, trenutke iz najinega življenja, ni več enako – tisto,

kar je bilo takrat lepo, ni več tako lepo, tisto, kar ni bilo tako lepo, pa ni več tako težko.

Premor.

MATI: Soseda, praviš? A je to tista ... njegova prijateljica? Tista, o kateri je vedno govoril?

A ona pride?

DRUGI JAZ: Ja.

Mogoče, je rekla. Mogoče se bom oglasila, je rekla.

MATI: Toliko prijateljev ima, ki jih ne poznam.

DRUGA SESTRA: Njo sem pa spoznala.

DRUGI JAZ: A si res?

DRUGA SESTRA: Enkrat sem se povabila sem na večerjo, pred nekaj tedni je bilo. Tisti vikend, ko si bil službeno v Stockholmu ali Københavnu ali kje že.

Takrat sem bila tukaj pri Aksleju.

Zdaj boš pa zbrala pogum, sem si rekla, zdaj boš pa Aksleju poslala sporočilo in ga vprašala, če je v redu, če prideš k njemu, in bilo je v redu, vesel je bil.

Mislil, da je bil vesel.

In tisti večer je prišla. Še zanjo je pripravil mizo.

Najprej mi je šlo malo na živce, da je kar tako prišla, hotela sem se pogovarjati z njim, ne z njo, neznanko, ampak čez nekaj časa je bilo v redu, zelo v redu, in sedeli smo tukaj pol noči.

MATI: Zabava?

DRUGA SESTRA: Ja, majhna zabava. Mi trije.

MATI: Nikoli nisem pol noči sedela s sinom in se zabavala.

Enkrat pa bom.

Res bom.

Premor.

DRUGA SESTRA: Prihranil bi vam sebe.

MATI: Kaj?

DRUGA SESTRA: Prihraniti nam je hotel sebe, nekako, takega, kot je v resnici.

O tem razmišljam, odkar sem slišala, kaj se je zgodilo. Da je kar šel.

A ni tega rekel tisto noč? A ni rekel nečesa takega? Ne spomnim se dobro.

Pijani smo bili. Pozno je bilo.

MATI: Da bi nam prihranil?

DRUGA SESTRA: Nekaj, da ne bi izpostavljaj drugih sebi.

MATI: Tega pa že ne bi rekel.

Ni zato izginil. Odšel je, da bi se videl z novimi očmi, da bi videl svoj obstoj z drugega konca. Zdaj pa sedi tam na tem drugem koncu s pivom v roki. Dobiva nove prijatelje. Pravi: Kako fino je iti malo ven. Pravi: Ne pa da si samo doma ves dan. Pravi: Da ves čas samo delaš.

DRUGI JAZ: Misliš, da dela?

MATI: Mislim, ja. Tako si zapolni čas. Misliš, da ne? A se ni zadnje čase z nečim ukvarjal?

DRUGI JAZ: Mislim, ja. Hočem tako misliti. Želim mu le najboljše.

DRUGA SESTRA: S kom pa sedi?

MATI: Z drugimi, ki so tudi tam danes in ki se jim tudi ni nerodno pogovarjati z neznanci.

DRUGI JAZ: Mislim, da sedi z moškimi. Ki mu je všeč.

MATI: Misliš?

DRUGI JAZ: Aksle reče: Lepo te je spoznati.

Aksle reče: Kar malo sem zaljubljen.

Aksle reče: Takoj ko si stopil skozi vrata, sem te opazil.

Aksle reče: Vesel sem bil, ko so ti dali sosednjo mizo.

Aksle reče: Všeč mi je bilo, ko si se začel pogovarjati z mano.

Aksle reče: Poskušal sem nadaljevati pogovor.

Aksle reče: Rekel sem ja, ko si predlagal, da dava mizi skupaj, ko so prinesli hrano.

MATI: Sta se vidva tako spoznala? Ti in Aksle?

DRUGI JAZ: Lahko se večkrat zgodi enako.

Ni take vrste, da bi dolgo zdržal sam.

Mogoče sem bil jaz tak, nekdo, ki ga je preprosto moral nekaj časa imeti.

MATI: Ne verjamem. Mislim, da te ima rad.

Ti pa njega.

DRUGI JAZ: Zaščititi se moram pred vsem, kar je povezano z njim.

Ne morem ga več imeti rad enako, kot ga imam zdaj.

Zapustil me je.

MATI: A lahko to nadzorujemo? Se lahko pred tem zaščitimo ali pa ne?

DRUGI JAZ: Ja.

Čustva niso imuna na želje.

MATI: Mogoče pa čustva že od začetka niso bila tako zelo močna?

DRUGI JAZ: Mislim, da so bila. Ja. To so bila najmočnejša čustva.

In zdaj je konec.

Vse se je končalo.

Take so moje izkušnje.

MATI: Ni konec. Nazaj bo prišel.

DRUGI JAZ: Ne k meni.

MATI: Ampak k meni. Res to verjamem. Nekega dne.

ČETRTI NOČNI DOGODEK

Soseda in Vdovec nastopita.

SOSEDA: Soseda si misli: Kako sem trapasta.

Soseda si misli: Nikoli ne znam reči ne.

Soseda si misli: Zdaj bi lahko rekla ne.

Soseda si misli: Saj Davida sploh ne poznam tako dobro.

Soseda si misli: Saj ni on moj prijatelj.

Soseda si misli: Aksleja pogrešam.

VDOVEC: Vdovec si misli: Zdaj sem ves čas skupaj z njo.

Vdovec si misli: Z njo hočem iti povsod, kamor gre.

Vdovec si misli: Prosim jo, da bi šel z njo na tujo zabavo.

Vdovec si misli: Samo z njo hočem iti.

SOSEDA: Soseda si misli: Konec koncev sem sveže zaljubljena.

Soseda si misli: Takrat hočeš biti samo sam s tistim, ki ga hočeš.

Soseda si misli: Lahko bi bila pri meni, z njim, lahko bi bila skupaj, lahko bi našla drug drugega, lahko bi kaj rekla, lahko bi postala kaj več, kot sva zdaj.

VDOVEC: Vdovec si misli: Mislim, da sem enako zaljubljen kot ona.

Vdovec si misli: Mislim, da se to zdaj plazi po meni.

Vdovec si misli: Zaljubljenost.

Premor.

SOSEDA: Prijatelja sem pripeljala.

DRUGI JAZ: Kako lepo!

To je pa res lepo.

Pozdravljen!

SOSEDA: Skoraj ne zdrživa drug brez drugega.

Šele spoznala sva se, in ko si rekel, naj se kaj oglasim zvečer, sem pomislila, da bi ga vzela s sabo.

VDOVEC: Prosil sem, če grem lahko zraven.

SOSEDA: Ja, prosil si.

VDOVEC: Skoraj nič ne moreva drug brez drugega.

SOSEDA: Ne bova dolgo ostala, ampak oglasiti sva se pa morala.

Samo na kratko.

VDOVEC: Ampak saj nimava toliko dela?

DRUGI JAZ: Ne, tudi jaz to pravim. Tako grozno veliko dela pa spet nimata.

SOSEDA: Ne ... ampak utrujen si, si rekel, ves dan v službi in zadnje dni slabo spiš in ...

VDOVEC: Ne, ne, nisem utrujen. Saj sem se prejle malo spočil. Odlično sem.

DRUGI JAZ: No, super! Jaz sem tudi odlično. In vesel sem, da so danes tukaj ljudje. Rad imam ljudi. Rad imam ljudi okoli sebe.

Pridita, pridita!

Danes je vesel dan. Danes bo vesel dan.

Ljubim ljudi.

MATI: Ne bom vas več motila. Samo malo sem se hotela pogovoriti s tabo.

DRUGI JAZ: Ne, ne odhajaj.

MATI: Ampak saj imaš goste.

DRUGI JAZ: Saj si ti tudi gostja, tako kot vsi drugi.

Gostja si, drugi so gostje, in tukaj bo polno, še preden se bo znočilo.

DRUGA SESTRA: Menda ja lahko obe še malo ostaneva?

MATI: Ni treba, da takoj grem, samo ...

Kaj pa vem.

DRUGA SESTRA: Jaz še ne bom šla. Nimam h komu iti.

DRUGI JAZ: Ne, ne? Zdaj so vsi tukaj. Zdaj smo skupaj za ta večer.

Pijejo.

VDOVEC: Prav imaš. Danes je dan veselja!

Zdaj so vsi dnevi dnevi veselja, zdaj ko sem te spoznal.

SOSEDA: To si pa lepo povedal.

VDOVEC: Če je pa res.

Razmišljal sem o tem, nisem si čisto upal razmišljati o tem, ali pa reči, ampak tako pač je. Zdaj so sami lepi dnevi. En lep dan za drugim.

MATI: Kako sta se pa spoznala? Kako človek koga spozna v teh časih? Če bi izgubila moža, če bi nenadoma umrl, kaj bi morala narediti, da bi dobila novega?

Ne morem biti sama.

VDOVEC: Midva sva se spoznala na pogrebu moje žene.

SOSEDA: Pa jaz je sploh nisem poznala. Ni bilo tako, da bi bi čakala za kulisami, da bi ga pograbila takoj, ko bi žena zadnjič zaprla oči.

MATI: Ampak bila si pa na njenem pogrebu?

DRUGA SOSEDA: S svojega balkona imam razgled na cerkev in včasih, kadar vidim, da bo pogreb, se usedem in gledam ljudi, ki se zbirajo, in potem, če jih ni veliko, se mi zdi, da moram pohiteti in iti na pogreb.

Vse bi bilo s sveta treba pospremiti z množico, če me razumeš. To mislim.

Saj vem. Neumno je. Pripeljalo me je že v težave.

MATI: Ampak ne tokrat?

VDOVEC: Na začetku je morala malo lagati, potem ko sva se spoznala. Ko sem čez čas ugotovil, da si izmišljuje in kako zelo lažnivo se je obnašala, nekaj časa nisem hotel imeti nič z njo, ampak na koncu se nisem mogel zadržati in zdaj imam novo punco.

SOSEDA: A sva par?

VDOVEC: Ja, a nisva? Seveda sva. A nisva? Mogoče do zdaj nisva rekla tako, ali povedala na glas, ampak sam pri sebi tako pravim, v svojih mislih.

SOSEDA: Kako lepo.

Bom še jaz začela.

Par sva.

MATI: Vso srečo.

VDOVEC: Vso srečo, ja. Saj to je. Sreča.

Vesel sem, da sva prišla.

Na zdravje!

Pijejo.

MATI: Zakaj je pa bilo tako malo ljudi na pogrebu?

VDOVEC: Ne vem. Kar zgodilo se je. Nisva se veliko družila z ljudmi. Prej sva imela prijatelje, jaz in žena, ko sva začela, ampak potem so pa nekako spolzeli stran, drug za drugim, eni prej, drugi pozneje, in ko je prišel tisti dan, nisem imel več komu sporočiti.

Kaj pa vem. Sama sva se imela čisto dobro.

SOSEDA: Rad si jo imel.

VDOVEC: Ja.

Zdaj pa imam rad tebe.

SOSEDA: Z mano ne bo tako.

VDOVEC: Ne bo kako?

SOSEDA: Tako samotno.

Hočem imeti ljudi okoli sebe. Rada imam ljudi.

VDOVEC: Jaz tudi. Mislim, da imam rad ljudi.

Tak bom, kot si ti.

Premor.

MATI: Jaz sem Aksejeva mama.

SOSEDA: Ja, se mi je zdelo. Videla sem te na sliki.

Takoj sem te prepoznala.

Me veseli, da se srečava.

MATI: Enako.

SOSEDA: Se ti ni nič oglasil?

MATI: Ne. Ne, ne.

Ne.

SOSEDA: Še dolgo ga ne bo nazaj.

MATI: Misliš, da ne?

SOSEDA: Prišel bo nazaj, ampak še dolgo ne.

MATI: A zato, da bi nam prihranil sebe?

SOSEDA: Kaj?

MATI: Menda je to rekel? Je to rekel? Si slišala, da je to rekel?

SOSEDA: Ne. Ne, ne.

MATI: Nisi? Nisi ga slišala, da bi to rekel? Ne misliš, da je to rekel? Neke noči? Neke pozne noči, tukaj pri Davidu? Ko ste ti in on in Davidova sestra sedeli tukaj?

Da bi vam prihranil sebe ...

Ni tega rekel?

DRUGA SESTRA: Ne vem. Mogoče. Mogoče sem narobe slišala.

SOSEDA: Nikoli ne bi tega rekel.

MATI: Ne?

SOSEDA: To pa vem. Prijatelja sva, odkar se je preselil k Davidu. Ves čas smo skupaj.

Nikoli ne bi rekel tega.

MATI: Ne, nikoli ne bi rekel tega.

Jaz sem njegova mama.

Nikoli ne bi rekel tega.

Premor.

DRUGA SESTRA: Lepo, da se spet srečava.

SOSEDA: Pa res. Prijeten večer je bil. Oziroma noč. Do zgodnjega jutra se nisem odmajala po stopnicah.

VDOVEC: Kaj pa je bilo?

SOSEDA: Samo zabava. Tukaj, pri njegovem tipu.

DRUGI JAZ: Bivšem tipu.

SOSEDA: Ja, pri bivšem tipu.

MATI: Kaj pa vem.

Mislim, da bo prišel nazaj. Mislim, da ga imaš tako rad, da ne boš imel izbire. Ko bo en dan spet stal pred tvojimi vrati, si boš premislil in

naredil tako, kot je prav. Rekel boš: Pridi noter.
 Rekel boš: Pogovoriti se morava. Rekel boš: Saj
 te vendar ljubim. Rekel boš: Življenje brez tebe
 ni enako.

DRUGI JAZ: Življenje brez njega ni enako.

Ampak ta občutek bom premagal. Ne, nisem
 človek, ki bi se oziral nazaj.

MATI: Ne govori tako.

DRUGA SESTRA: Res, ne govori tako.

Aksle bo prišel nazaj. Nekega dne bo sedel
 v nekem tujem kraju in si bo rekel, ne gre več
 tako, moram se vrniti domov k Davidu, si bo
 mislil in potem bo spakiral svoje stvari, se
 usedel v avto in se pripeljal sem.
 In takrat boš ti tukaj in ga boš sprejel. Nikoli
 ne boš dobil drugega, kot je on.

DRUGI JAZ: Nima več mojega avtomobil

MATI: Kako to misliš?

DRUGI JAZ: Pustil ga je na nekem parkirišču.

Na sprednje okno je dal listek z mojo telefonsko
 številko in so me poklicali. Naslednji teden grem
 po avto.

MATI: Kam pa?

DRUGI JAZ: Nekam na zahod. Vik. Mislim,
 da se je reklo Vik.

MATI: Vik?

DRUGI JAZ: Ja.

MATI: Potem ni več v tujini?

DRUGI JAZ: Po mojem ne. Oziroma vsaj ne
 z mojim avtom.

MATI: A Vik ...
 Vik.

Tam je pa že bil. Tam smo bili enkrat, ko sta bila
 otroka majhna. Poleti. Za nekaj tednov smo
 najeli hišo.

Jutri bom šla tja. Šla bom takoj, ko se zbudim.
 Moram ga poiskati, vprašati ljudi, če so ga videli
 ali govorili z njim, ali jim je kaj rekel.

DRUGI JAZ: A nisi obljubila, da ga ne boš iskala?

MATI: Kako pa veš?

DRUGI JAZ: V sporočilu je napisal, ko je šel. In me
 je prosil isto.

In sem mu z lahkoto obljubil.

Ne bom lazil za nekom, ki hoče stran.

MATI: A nisi rekel, da ne veš nič več?

To je več! To je veliko več!

DRUGI JAZ: Ja.

Saj vem.

Včeraj zvečer so telefonirali. Nisem te takoj
 poklical, potem je pa minil čas in je bil večer in
 pol noči sem bil pokonci in potem sem se pozno
 zbudil in potem je minil še dan in potem si bila
 že pred mojimi vrati in nisem mogel povedati
 takoj, ko si prišla.

Ne vem, kaj to pomeni. Ne vem, zakaj je samo
 tako pustil avto.

Nisem vedel, kaj naj ti rečem.

MATI: Nič ne pomeni!

Pomeni samo, da je hotel narediti to, kar je
 obljubil, da boš dobil avto nazaj, da si ga je
 samo sposodil.

DRUGI JAZ: Ja. Mogoče.

DRUGA SESTRA: Da ga je samo tako pustil?

A ni to malo smešno?

MATI: Ne, ni smešno! Kaj naj bi bilo tukaj

smešnega? Kako drugače pa naj bi to speljal?

Se pripeljal nazaj in ga tukaj odložil? Saj je
 vendar hotel stran za nekaj časa. In zdaj je
 šel stran. Ni videl drugega načina, kako bi to
 naredil. Pustil je avto nekje, kjer ga bodo opazili,
 in je vedel, da bo nekdo poklical na številko,
 ki je bila v avtu.

In tudi so!

Nič ni smešno.

Naredil je točno tako, kot je mislil.

DRUGI JAZ: Misliš?

MATI: Ja.

DRUGI JAZ: Mogoče.

MATI: Samo ni še hotel priti domov.

DRUGI JAZ: Tukaj nima več doma.

MATI: Domov k meni.

PETI NOČNI DOGODEK

*Sirota brez matere, Druga sirota brez matere in
Bivši mož nastopijo.*

SIROTA BREZ MATERE: Sirota brez matere reče:

Evo nas!

Sirota brez matere reče: Oprosti, ker smo pozni!

Sirota brez matere reče: Saj veš, kako je to.

Sirota brez matere reče: Zmeraj zamujam.

DRUGI JAZ: Drugi jaz reče: Splačalo se je počakati.

Drugi jaz reče: Itak nismo bili zmenjeni za točno uro.

Drugi jaz reče: Samo vesel sem, da ste tukaj.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Druga sirota brez matere si misli: Vedno je tako.

Druga sirota brez matere si misli: Vedno se je izmazala, ko se ne bi nihče drug.

Druga sirota brez matere si misli: Nikoli ni bila točna, nikoli ni držala besede.

Druga sirota brez matere si misli: Ampak v njenem primeru ni to nič hudega.

Druga sirota brez matere si misli: Vedno ji je vse odpuščeno.

Druga sirota brez matere si misli: Samo tako veseli smo, da smo lahko z njo.

Druga sirota brez matere si misli: Radi smo v njenem krogu.

BIVŠI MOŽ: Bivši mož reče: Vse to zamujanje.

Bivši mož reče: Tega pa res ne pogrešam.

Bivši mož reče: Veliko stvari pogrešam iz življenja z bivšo ženo, ampak vsega tega zamujanja pa res ne.

Premor.

SIROTA BREZ MATERE: Jaz pa ne pogrešam veliko iz življenja s tabo. Niti ene stvari se ne morem spomniti.

Mogoče tvoje krasno telo.

BIVŠI MOŽ: Smeh.

Samo smejim se in sodelujem, kadar poskušaš skriti, da me pogrešaš.

Pogrešaš me. Vem, da me pogrešaš.

Premor.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Vse najboljše za rojstni dan, dragi moj!

DRUGI JAZ: Hvala.

BIVŠI MOŽ: Vse najboljše!

SIROTA BREZ MATERE: Vse najboljše!

DRUGI JAZ: Hvala. Hvala, res.

MATI: A imaš rojstni dan? Rojstni dan imaš en dan pred mojima dvema?

DRUGI JAZ: A nisi vedela?

MATI: Ne. Ali pa mogoče sem?

Vedela sem, da ste ob približno istem času, isti mesec, ampak ne pa, da ...

Sem že morala vedeti! Gotovo mi je povedal.

Prav gotovo mi je povedal. Vse mi je povedal.

Da sem lahko pozabila?

Oprosti. Vse najboljše za rojstni dan, David.

DRUGI JAZ: Hvala. Saj ni nič takega. To ni rojstnodnevna zabava. Samo zabava. Oziroma, še zabava ne. Samo večer druženja.

Dobrodošli vsi skupaj! Zdaj se bomo zabavali.

Zdaj bomo našli veselje.

Pijejo.

SIROTA BREZ MATERE: Tukaj mi je všeč.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Meni je tudi všeč tukaj.

SIROTA BREZ MATERE: Vedno sem se dobro počutila v tvojih domovih. Poseben dar imaš, da se ljudje pri tebi počutijo domače. Vsakokrat, ko sem tukaj, hočem, da bi dlje trajalo, kot traja.

BIVŠI MOŽ: Zato se vedno dobivamo pri tebi. Zato, ker smo vsi radi tukaj.

DRUGI JAZ: Tudi meni je všeč tukaj. Nekaj časa sem potreboval, potem ko je Aksle šel. Prve tedne. Oziroma. Ne mislimo danes na to. Zdaj smo tukaj. Zdaj se bomo samo zabavali.

MATI: Se opravičujem.

Meni je tudi všeč tukaj, ne rečem, da mi ni, zelo mi je všeč, in bilo te je lepo videti, res te je bilo lepo videti, ampak zdaj grem pa domov.

DRUGI JAZ: A že greš?

MATI: Mož me čaka.

DRUGA SESTRA: Mogoče bi jaz tudi šla?

Te spremim en del poti?

MATI: Ne, zakaj le? Saj stanujem samo malo naprej.

DRUGI JAZ: Ti boš zdaj tudi šla?

DRUGA SESTRA: Kaj pa vem. Ne, mogoče vseeno ne bom šla.

Lepo je srečati ljudi.

Saj ves teden čepim sama doma.

DRUGI JAZ: Ljudje so v redu. Nič drugega ni v tem življenju. Samo biti človek skupaj z drugimi ljudmi. To je vse.

SIROTA BREZ MATERE: Jaz imam tudi rada ljudi.

DRUGI JAZ: Obožujem ljudi.

VDOVEC: Jaz tudi. Mislim, da sem takšen.

V resnici. Nekdo, ki hoče ljudi okoli sebe. Mislim, da sem zaradi žene postal nekaj, kar nisem.

SOSEDA: Rada te imam.

VDOVEC: Jaz imam tudi tebe rad.

Zdaj lahko to povem. Takrat, ko si prvič to rekla, nisem mogel, bilo je tako nenadoma in nepričakovano, ampak zdaj pa lahko rečem.

SIROTA BREZ MATERE: Mogoče bi bilo zanjo lepše, če bi prišlo spontano, kar takoj?

VDOVEC: Ja.

Ne vem.

Čustva so bila, ampak besed pa nisem spravil iz sebe.

SIROTA BREZ MATERE: Čustva so bila?

VDOVEC: Ja.

SOSEDA: Saj zdaj to vem.

Samo takrat sem bila malo šokirana, nekaj časa, ko si mi v odgovor samo pokimal.

BIVŠI MOŽ: A ni malo bolj premišljen ljubim te boljši od spontanega?

SIROTA BREZ MATERE: Se ti zdi?

A ni bolje, da je ljubim-te-čustvo tako globoko, da te besede, ki jih hočeš slišati, da takoj pridejo na dan?

BIVŠI MOŽ: Mogoče. Ne vem.

Kaj pa jaz vem o vseh teh odtlenkih ljubezni.

Premor.

MATI: Ne! Ne, ne! Grem. Kar takoj se bom odpeljala.

DRUGI JAZ: Kaj?

MATI: Grem domov in bom vzela avto in potem bom vso noč vozila in zjutraj bom že tam in potem lahko začnem iskati, ko se bo zdanilo, spraševati ljudi, ki tam živijo, ali so ga videli, ali so govorili z njim, ali kaj vejo, kam je šel naprej.

DRUGA SESTRA: Mogoče je pa še vedno tam?

Ali pa mogoče še ni daleč naprej?

MATI: O tem govorim!

DRUGA SESTRA: Zraven grem.

MATI: Kaj?

DRUGA SESTRA: S tabo bom šla. Ne moreš tega opraviti sama. Potrebuješ me na dolgi poti.

Lahko se menjava pri vožnji.

MATI: Ne vem, kdaj bom nazaj. Mogoče bo trajalo več dni.

DRUGA SESTRA: Zraven grem. Jaz ga tudi hočem najti.

MATI: Hvala. Hvala ti, draga moja.

In na svidenje, David. Vesela sem, da sem prišla.

DRUGI JAZ: Jaz tudi. Lepo je bilo govoriti s tabo.

MATI: Mogoče lahko še kdaj? Se kmalu spet vidiva?

Mi obljubiš?

DRUGI JAZ: Obljubim.

MATI: Tudi ti si dober fant.

Premor.

DRUGA SESTRA: Mislim, da prihaja tvoja mama.

DRUGI JAZ: Sem?

DRUGA SESTRA: Prej me je poklical oče, tik preden sem prišla sem. Takrat se je odpeljala. Ni vedel, kam, ampak imel je občutek, da prihaja sem. Če je šla naravnost, potem ni več daleč.

DRUGI JAZ: A zato greš?

DRUGA SESTRA: Aksleja hočem najti.

MATI: Saj ga bova. Našli ga bova.

Mati in Druga sestra odideta.

SOSEDA: Tudi midva bova kmalu šla.

DRUGI JAZ: Ne, zakaj?

SOSEDA: Itak sva te hotela samo na hitro pozdraviti. Saj so tvoji prijatelji tukaj. Tvoji stari prijatelji.

DRUGI JAZ: Vi ste tudi prijatelji. Prijatelji so prijatelji. Nekaj časa še ostanita tukaj, pa se bomo mi tudi štel kot stari prijatelji.

Vsi pijejo.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Zadnje čase razmišljam o nas. O naši mali družbi.

Ko sem bila majhna, sem si vedno želela, da bi bila del skupine. Da bi imela okoli sebe ljudi, ki bi jim lahko zaupala, za katere bi vedela, da sem lahko z njimi kadarkoli, vsak vikend, vsako silvestrovo, vsak sedemnajsti maj, da bi vedela, da se bo nekaj dogajalo, da ne bom ostala sama.

In potem sem našla vas.

SIROTA BREZ MATERE: To me veseli.

Vse je bilo boljše, ko sta se ti in tvoja mama preselili sem.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Se ti je zdelo?

Se spomniš, da si tako mislila?

SIROTA BREZ MATERE: Ja. To sem mislila. Vsaj zdi se mi, da sem to mislila.

DRUGI JAZ: Dobro smo se imeli skupaj.

BIVŠI MOŽ: Res smo se. Dobro smo se imeli.

Bili smo za skupaj.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Pogrešam mamó.

BIVŠI MOŽ: Vedno to rečeš, ko kaj spiješ.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Vem. Takšna sem postala.

Prva leta sva bili sami in potem sva bili z vami, in bila je tako vesela zaradi tega, tako vesela je bila zame, vedno je govorila, naj grem ven, da naj grem povsod, kamor me povabite, na vse, kar ste si izmislili, nič ne misli name, je rekla, bom že, saj samo sedim tukaj, in tudi je, znašla se je in je samo sedela tam in potem je umrla in jaz sem ostala sama in sem imela samo vas in vi ste mi stali ob strani, niste me zapustili niti takrat niti v vsem času, ki je minil od takrat, imela sem nekakšno družino, nisem bila ...

DRUGI JAZ: Drug drugega imamo.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Ja.

Hvala.

Premor.

SIROTA BREZ MATERE: Ko ti je umrla mama, je bilo, kot da bi meni umrla še enkrat. Vse je prišlo nazaj. Pogrešala sem jo. Mislim, saj sem jo že prej pogrešala, ampak tako, da sem lahko prenesla, ampak potem sem jo pogrešala tako, kot sem jo takoj po njeni smrti.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: A zato nisi prišla na pogreb?

SIROTA BREZ MATERE: Ja. Zato ja. In tudi nisem poznala tvoje mame. Nikoli je nisem srečala. Ne morem iti na pogreb nekoga, ki ga nisem nikoli srečala, sem si mislila.

BIVŠI MOŽ: Jaz je tudi nisem nikoli srečal.

Ampak sem vseeno šel. To ni tako čudno, to, da si prijateljem v oporo v takšnem času.

SIROTA BREZ MATERE: Samo nisem mogla.

Vse je prišlo nazaj.

DRUGI JAZ: Jaz sem pa poznal tvojo mamó.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: A si jo res?

DRUGI JAZ: Enkrat sem te prišel iskat, da bi šla na zabavo. Bil sem malo prezgodaj, bila si še v kopalnici, pa me je povabila noter. Sedela je na stolu, in mi je rekla, naj si kar nalijem malo portovca, če hočem, in seveda sem hotel, na zabavo sva šla, všeč mi je bilo, da sem prvi kozarec spil s njo, medtem ko sem te čakal.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Ob petkih zvečer je vedno spila en kozarec. To je bil najlepši večer, tako je mislila. Skuhala nama je kaj dobrega in potem je po jedi spila ta svoj edini kozarec portovca. Tega se spomnim že od takrat, ko sem bila majhna.

DRUGI JAZ: Povedala mi je o tvojem očetu.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Da je umrl?

DRUGI JAZ: Da sem mu podoben, malo, ko sem stopil v sobo, sem mu bil za trenutek podoben.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Sploh mu nisi podoben.

DRUGI JAZ: Njej se je tako zdelo. Samo malo podoben.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Takrat sva bila stara toliko, kot sta bila onadva, ko je umrl.

Premor.

SIROTA BREZ MATERE: Morala bi biti ob tebi, ko si izgubila mamó.

Oprosti.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Saj si bila. Na svoj način.

SIROTA BREZ MATERE: Nikogar nisi imela.

Očeta itak ne, zdaj pa tudi mame ne več.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: To me je rešilo. Moji prijatelji.

SIROTA BREZ MATERE: Samo nekaj časa nisem nič mogla.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Zmogla si več, kot si mislila. Saj si mi bila tudi ti v oporo.

SIROTA BREZ MATERE: Hvala.

DRUGI JAZ: Dobro smo se imeli skupaj.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Kaj to sploh pomeni, dobro smo se imeli skupaj? Da smo si ustrezali? Kaj je šteló?

DRUGI JAZ: Da ni ves čas neke napetosti.

Če nekdo nekaj reče, je pametno to vzeti

v najboljšem smislu. Da si lahko tako zabaven, kot si v resnici, tako resen, tako vesel ali tako žalosten, kot dejansko si. Da te ne ustavijo takoj, ko nekaj rečeš ali narediš, ob najmanjšem povodu.

SIROTA BREZ MATERE: Mislim, da je to podobnost. Nekakšna podobnost. Enaka oblačila, isti kraj, isti interesi.

BIVŠI MOŽ: Ampak midva nimava nič od tega.

SIROTA BREZ MATERE: Mogoče ne istih, ampak iste vsak na svoj način.

SOSEDA: Mislim, da gre za to, da poskušaš malo polepšati čas za tistega, s katerim si. Da je to podlaga, ta želja. Da je to gonilo.

Malo lepši čas za tvojega prijatelja.

In da se to kaže v tem, kako vidimo drugega, kako se odzivamo drug na drugega, kaj govorimo in kaj delamo.

VDOVEC: Jaz pa mislim, da so nebesna znamenja.

SOSEDA: Kaj?

VDOVEC: Da je vse nekako zapisano, ja, mogoče ne v zvezdah, ampak da so v nas določene energije, da grejo nekateri ljudje bolje skupaj kot drugi.

Tako kot midva.

SOSEDA: Tega pa nikoli nisi rekel.

VDOVEC: Nisem?

SOSEDA: Odrasel moški, ki verjame v horoskop? Ne, s tem se nisi ravno hvalil.

VDOVEC: Potem moram pa začeti s tem.

SOSEDA: Ni treba. To lahko mirno zadržiš zase.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Mislim, da so vrednote. V kaj verjamemo in na čem gradimo. Kaj hočemo v svetu.

SIROTA BREZ MATERE: Saj to sem rekla. Oziroma mislila.

To mislim. Kradeš mi misli iz glave.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Podobni sva si.

SIROTA BREZ MATERE: Podobni sva si.

BIVŠI MOŽ: Jaz pa mislim, da je denar. Denar in razred. Da imamo enako veliko ali enako malo obojega. Da naša raven odseva v drugem.

V prijatelju.

SIROTA BREZ MATERE: Kaj?

BIVŠI MOŽ: Saj je bil to eden od razlogov, zakaj si me zapustila. Denar.

Da ga nisem imel toliko kot ti.

SIROTA BREZ MATERE: Ampak nisem nehala biti tvoja prijateljica.

BIVŠI MOŽ: Ne. Prevelika razlika v denarju je bila, da bi lahko bila par, ampak ne prevelika, da sva lahko prijatelja.

SIROTA BREZ MATERE: Mogoče. Mogoče je pa res tako. Da mora biti bolj enako s partnerjem kot s prijateljem.

Kadar imaš težave z denarjem, nočeš imeti občutka, da si drugemu preveliko breme.

BIVŠI MOŽ: Nisi mislila tako, ko si bila zaljubljena vame.

SIROTA BREZ MATERE: Ne. Takrat sem mislila, da si najlepši fant na svetu.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Saj smo vsi to mislili. Punce in fantje.

DRUGI JAZ: Punce in fantje.

SIROTA BREZ MATERE: In potem sem te jaz dobila. Fant postal si Moj.

BIVŠI MOŽ: Postal sem tvoj fant.

SIROTA BREZ MATERE: To je bil lep čas, ko sva bila fant in punca. Po poroki ni bilo več tako dobro.

BIVŠI MOŽ: Dolgo je šlo dobro.

SIROTA BREZ MATERE: Bolj si ustreza kot ločenca. Ampak te imam rada. Moj prijatelj si.

BIVŠI MOŽ: Pogrešaš me. Vem, da me pogrešaš. Samo ne upaš si reči, ne upaš si niti pomisliti, ne maraš priznati niti najbolj očitne napake.

Misliš, da bo napaka manjša, če jo boš zaščitila.

SIROTA BREZ MATERE: Ti si moja napaka.

In zdaj si moj prijatelj. Samo moj prijatelj.

Vsi skupaj ste moji prijatelji.

Premor.

SOSEDA: Jaz nikoli nisem imela take družbe.

Pa bi morala. Tako je šlo vse narobe. Če bi imela skupino prijateljev, moje življenje ne bi bilo tako, kot je.

VDOVEC: A je tako slabo?

SOSEDA: Ne.

Oziroma. Včasih. Ne pogosto. Ampak včasih.

Še kar slabo, ja.

DRUGI JAZ: Zdaj smo družba. Danes. Vsi skupaj.

Tukaj ne bi bilo tako prijetno brez tebe in tvojega fanta.

ŠESTI NOČNI DOGODEK

Druga mati nastopi.

DRUGA MATI: Druga mati si misli: O, ne, ljudje so tukaj.
 Druga mati si misli: David ni sam.
 Druga mati si misli: Danes ne prenesem ljudi.
 Druga mati si misli: Mir moram imeti.
 Druga mati si misli: Malo miru moram imeti sama s svojim sinom.

Premor.

DRUGI JAZ: Kaj pa je, mama?

Zakaj si prišla sem?

A se je kaj zgodilo?

A je kaj narobe?

DRUGA MATI: Vse najboljše!

DRUGI JAZ: Hvala.

DRUGA MATI: Samo videti sem te morala.

Že dolgo se nisva videla. Dobro zgledaš.

Nisi uničen od žalosti, vidim.

DRUGI JAZ: Kar gre.

DRUGA MATI: Saj vem. Saj v bistvu vem.

DRUGI JAZ: Včasih pomislim: ne bo šlo.

DRUGA MATI: In vsi tvoji stari prijatelji so tukaj.

Kako lepo.

DRUGA SIROTA BREZ MATERE: Tudi tebe je lepo spet videti.

DRUGA MATI: Dolgo je že.

BIVŠI MOŽ: Pa je res. Se mi zdi, da se nismo videli, odkar smo končali šolo.

DRUGA MATI: A nista vidva ločena? Se mi zdi, da je David rekel, da sta šla narazen?

Sta skupaj?

BIVŠI MOŽ: Še vedno sva prijatelja.

DRUGA MATI: To je pa lepo. Nič ni lepšega.

Žalostno je, kadar bivša zakonca postaneta smrtna sovražnika, ko gresta narazen.

Druga mati začne jokati.

DRUGI JAZ: Kaj pa je, mama? Kaj se je zgodilo?

Druga mati zakriči.

DRUGA MATI: Ta kurba! Ta kurba hudičeva.

Ta hudičeva, nagravžna, lažniva prasica! Sedi tam in se dela, da je moja najboljša prijateljica, zraven pa takole, hodi v mojo hišo in se meče na mojega moža. Na mojega dobrega, nepogrešljivega moža.

Ki ga je zdaj dobila. Ki ga je zdaj začasno dobila. Ampak borila se bom. Naredila bom karkoli, da bo prišel nazaj. Nikar ne misli, da se ne bom z vsemi močmi borila, kadar gre za srečo. In gre za srečo.

Borila se bom do zadnje kaplje krvi.

Brez njega ne morem živeti. Moj mož. Moj fant. Moj prijatelj. Tisti, ki bi me moral v temi držati za roko. Kadar ni česa proslavljati, samo to, da imaš drug drugega.

Hura, hura! Tukaj je. Tukaj sedi. Nisem sama.

Zdaj sem sama.

Zdaj sem popolnoma sama.

DRUGI JAZ: Nisi sama.

DRUGA MATI: Ne.

Tebe imam.

Ti si tukaj. Moj najdražji sin.

DRUGI JAZ: V redu boš.

DRUGA MATI: In tvoja sestra? Je ni tukaj?

DRUGI JAZ: Bila je.

DRUGA MATI: A me sovražijo?

DRUGI JAZ: Ne govori tako veliko o tebi.

DRUGA MATI: Sovraži me.

Jaz pa nje ne sovražim. Res je ne. Ne sovražim svoje pastorko. Tvoj oče mi ves čas to očita, ampak ni res. Rada jo imam. Vzljubila sem jo. Ne bom ji povedala, zakaj sem šla od doma. Tako zelo ceni svojega očeta.

To je lahko moje darilo zanjo. Da ji ne povem vsega o njenem očetu.

DRUGI JAZ: Saj je odrasla. Lahko sliši resnico.

Premor.

DRUGA MATI: Zdaj nimam kje biti. Malo bom morala ostati pri tebi. S sabo sem vzela samo najnujnejše in sem takoj šla.

Malo se moram spočiti. Ves dan sem vozila.

SIROTA BREZ MATERE: Kako brezsrčno.

DRUGA MATI: Malo spočiti. Samo malo spočiti.

SIROTA BREZ MATERE: Kako grdo. Za tvojim hrbtom s tvojo najboljšo prijateljico?

DRUGA MATI: Ne zdaj. Nič več zdaj.

SIROTA BREZ MATERE: Ne, oprost. Saj nisem mislila ...

DRUGA MATI: Samo naj bom malo sama s sinom v miru.

SIROTA BREZ MATERE: Kaj?

DRUGA MATI: Pojdite stran. Samo odidite. Pustite naju malo sama.

SIROTA BREZ MATERE: Ampak David ima ...

DRUGA MATI: Dajte nama mir!

SIROTA BREZ MATERE: Ampak hoteli smo ...

DRUGA MATI: Stran pojd! Vsi stran, vsi!

SOSEDA: Ja, ja, že v redu. Saj že greva.

DRUGA MATI: Izginite! Izginite!

Sirota brez matere, Druga sirota brez matere, Bivši mož, Sosega in Vdovec odidejo.

DRUGA MATI: Vse najboljše.

DRUGI JAZ: Hvala.

DRUGA MATI: Zdaj sem ti pa uničila večer.

DRUGI JAZ: Ja.

Ampak bomo prenesli. Saj bodo še drugi večeri.

DRUGA MATI: Lahko bi šla v hotel. Mislila sem iti v hotel, ampak dlje sem se vozila, bliže sem prihajala, težje sem si predstavljala, da tam sedim sama. Brez koga, s komer bi se pogovarjala. Brez tebe.

Premor.

DRUGI JAZ: Rekel sem, da je bilo nekaj med njima. Med njim in njo.

DRUGA MATI: Si rekel?

DRUGI JAZ: Nisi me hotela poslušati.

DRUGA MATI: Tega se pa ne spomnim.

DRUGI JAZ: Nočeš se spomniti. Samo izbrisati si hotela vse, kar sem rekel. Pretežka misel je bila.

DRUGA MATI: Ne vem, o čem govoriš. Kdaj si to rekel? Kako si lahko kaj vedel? Saj zdaj nimaš pojma o svojem očetu. Že več let nisi bil doma.

DRUGI JAZ: Včasih ne prenesemo tega, kar slišimo.

DRUGA MATI: Nimam pojma, o čem govoriš. Samo nekaj si blebetal o tem, da je nekaj med njima in da naj tega ne prenašam in da naj udarim po mizi.

DRUGI JAZ: A potem si vseeno slišala?

DRUGA MATI: Poslušam samo tisto, kar ima smisel. Ne poslušam neumnosti.

Premor.

Nekaj je med njima.

Samo nisem opazila. Ne do zdaj. Ko sem danes prišla bolj zgodaj z vikenda, prej, kot sem rekla.

DRUGI JAZ: Nočem več govoriti o njem.

Zdaj se ne bova več pogovarjala o tistih, s katerima sva bila skupaj.

DRUGA MATI: Bila skupaj? Jaz in oče? Ta moški, s katerim sem bila poročena vse svoje odraslo življenje?

DRUGI JAZ: Jaz sem imel moža in ti si imela moža.

DRUGA MATI: O svojem očetu govoriš.

DRUGI JAZ: O svojem očetu ne govorim. Nikoli. Ne maram ga.

Ne, to ni čisto natančno. Sovraštvo. Sovražim ga. In to veš.

DRUGA MATI: Ne pa ne vem.

Kaj pomeni vedeti? Resnično poznati resnico globoko v sebi, kot nekaj dokončnega in nespreneljivega, nekaj, čemur ne moreš uiti? Vajino sovraštvo zame ni nekaj takega. Gledam moškega, ki ga ljubim, in si mislim: najin sin mu bo kmalu prišel naproti. Gledam tistega, ki ga imam rada, in si mislim: moj mož se bo prilagodil. Mislim si: če ta dva človeka tako močno ljubim, morata drug v drugem videti nekaj tega, kar ljubim.

DRUGI JAZ: On tudi mene sovraži?

DRUGA MATI: Ponosen človek je.

DRUGI JAZ: Nadut.

Če bi bil ponosen, resnično ponosen, bi se obnašal popolnoma drugače.

DRUGA MATI: Ni rekel, da te sovraži.

DRUGI JAZ: Saj mi je vseeno.

DRUGA MATI: Pa ti ni.

In pobotala se bosta. To bosta naredila zame, preden umrem.

DRUGI JAZ: Umreš?

DRUGA MATI: Ljubim ga.

Ne bom preživela brez njega.

Boriti se moram.

Borila se bom zanj do zadnjega diha.

Samo malo sem morala stran. Za nekaj časa.

Da se zberem.

Tukaj se bom zbrala, tukaj s tabo za nekaj časa, potem pa bom šla domov in v boj.

DRUGI JAZ: Močna si.

DRUGA MATI: Močna sem. In našla bom veselje.

Našla ga bom v sebi, še njega bom pripravila, da bo videl to veselje v meni, to moje veselje,

in pripravila ga bom, da mi bo pokazal svoje veselje, da ga bom videla, da bom videla celega, videla bom tudi tisti del njega, ki bi me lahko močno ranil, in odpustila bom, poskusila bom odpustiti.

DRUGI JAZ: Odpustiti?

DRUGA MATI: Odpustiti.

Odpustiti.

DRUGI JAZ: Pa boš lahko?

DRUGA MATI: Ta kurba! Ta hudičeva kurba!

DRUGI JAZ: Odpustila boš njej?

DRUGA MATI: Ne! Ne, v tri pizde materne.

Njej pa ne bom odpustila.

Samo njemu. Samo njemu bom odpustila.

DRUGI JAZ: Kako pa?

DRUGA MATI: Ne vem. Ne vem še. Samo nekako bom morala preživeti, ne moreš ves čas tuhtati in skrbeti. Potem nimam šans.

DRUGI JAZ: Vse ne prenesejo tega. Nezvestobe.

DRUGA MATI: Močna sem. Moram biti močna.

Nimam druge izbire kot moč.

Kot odpuščanje.

To je pogoj. Za zakon. Za resničen zakon.

Za tak, ki traja vse življenje.

Da moraš vse odpustiti. Vse.

Vse.

Premor.

DRUGI JAZ: A jo ljubi?

DRUGA MATI: Ne vem. Skoraj ga ne poznam več.

Na novo ga bom morala spoznati.

Borila se bom.

In odpustila bom.

Kaj je človek brez odpuščanja?

DRUGI JAZ: Nič.

DRUGA MATI: Ne. nič.

Premor.

Pa ti? Če pride Aksle nazaj?

DRUGI JAZ: Ne bo prišel nazaj. Nima k čemu/?h

komu priti. Moja vrata so zaprta.

Jaz nisem tako močan.

Jaz nisem človek, ki ...

Jaz nisem tak človek.

DRUGA MATI: Samo ni bil zate. Ni bilo čisto tako, kot bi moralo biti.

DRUGI JAZ: Kako to misliš?

DRUGA MATI: Ne. Nič ni.

DRUGI JAZ: Jaz sem misli. Da je zame.

To je bila moja resnica vsa ta leta. Da je zame.

Da končno obstaja tak človek.

Zame.

DRUGA MATI: Saj bo še prišel, tisti, ki je zate.

Samo ni še.

Ampak nekega dne bo tukaj.

DRUGI JAZ: Novi.

DRUGA MATI: Ja. Novi.

Tisti novi.

Druga mati zapoje popevko. Drugi jaz posluša.

DRUGI JAZ: Dobro poješ.

DRUGA MATI: Hvala.

DRUGI JAZ: Zakaj prej nisi nikoli pela?

DRUGA MATI: Ne vem.

Pela sem zase.

To je bila samo moja stvar, nekako. Na skrivaj.

V letih, ko sta se ti in sestra odselila, tvojega

očeta pa ni bilo doma.

Samo zase.

DRUGI JAZ: Hvala.

DRUGA MATI: Za kaj?

DRUGI JAZ: Za pesem.

Hvala.

Kot darilo.

DRUGA MATI: To sem hotela, ja. Saj ima vse, sem si mislila, ampak nima pa mame, ki bi mu zapela.

DRUGI JAZ: Zdaj jo pa imam.

DRUGA MATI: Ja. In jaz imam sina, za katerega lahko pojem.

Premor.

Dani se.

Rada imam jutranji čas. Rada vidim, kako se dan začinja.

V tem je veselje, samo v tem.

DRUGI JAZ: Greva malo na balkon za nekaj časa?

Da začutiva sonce?

DRUGA MATI: Ja.

Ostaneta, kjer sta.

DRUGI JAZ: Mislim, da še nikoli nisem bil celo noč pokonci z mamo.

To je tudi lepo.

DRUGA MATI: Vesela sem, da sem prišla.

DRUGI JAZ: Vesel sem, da si tukaj.

DRUGA MATI: Vesela sva.

DRUGI JAZ: Le kaj je človek brez veselja?

DRUGA MATI: Nič.

DRUGI JAZ: Ne, nič. Veselje je vse.

DRUGA MATI: Vesela sva, kljub vsemu.

DRUGI JAZ: Zdaj nisva čisto vesela, ampak bova našla veselje. Našla bova spet veselje v sebi in drug v drugem in v ljudeh in v svetu.

DRUGA MATI: Rada imam ljudi.

DRUGI JAZ: Jaz tudi. Rad imam ljudi.

DRUGA MATI: Podobna sva si, ti in jaz.

DRUGI JAZ: Pa sva si res.

DRUGA MATI: To me veseli.

DRUGI JAZ: Ampak jaz ne pojem.

DRUGA MATI: Ne. To pa res ne. Še dobro.

Smejita se.

DRUGA MATI: Razočarana sem bila, ko sem ugotovila, da imaš glas po očetu. Moram priznati. Malo sem bila razočarana.

DRUGI JAZ: Meni ni všeč nič na meni, za kar mislim, da imam po njem.

DRUGA MATI: Ampak zdaj ga to noč ne bova več omenila niti z besedo.

DRUGI JAZ: Ne.

DRUGA MATI: Zdaj bova našla veselje.

DRUGI JAZ: Vesel sem.

DRUGA MATI: Jaz tudi. Vesela sem.

DRUGI JAZ: Veselje obstaja.

**Priloga gledališkega lista Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXXV, sezona 2024/2025, številka 2**